

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**BAKALÁŘSKÉ
KOMBINOVANÉ STUDIUM
2012–2015**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Alena Bartošová

**System celoživotního vzdělávání nelékařského
personálu**

Praha 2015

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Miloš Chlad, CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR
COMBINED (PART TIME) STUDIES
2012-2015

BACHELOR THESIS

Alena Bartošová

**The system of lifelong learning for paramedical
profession**

Prague 2015

The Bachelor Thesis Work Supervisor: PhDr. Miloš Chlad, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 6.2.2015

Alena Bartošová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu bakalářské práce PhDr. Milošovi Chladovi, CSc., za odborné vedení práce, cenné rady, čas, trpělivost a mimořádnou ochotu, kterou mi věnoval při zpracování této bakalářské práce.

Anotace

Reforma zdravotnictví je aktuálním tématem již několik let. Často slyšíme o problematice v lékařských profesích, ale méně často se hovoří o zdravotnících nelékařských profesích. Na zdravotníky nelékaře se kladou stále větší nároky. Od požadovaného vzdělání, většinou vysokoškolského, mnoha nelékařských profesí až po zákonnou povinnost celoživotního vzdělávání. Systém celoživotního vzdělávání zdravotníků, lékařů i nelékařů, je stanoven zákonem. Časté novelizace a aktualizace způsobují nepřehlednost a horší orientaci zdravotníků v této tématice.

Cílem bakalářská práce Systém celoživotního vzdělávání nelékařského personálu je zmapovat situaci v problematice měnícího se systému a poukázat na nejčastější nejasnosti.

Teoretická část mapuje zejména systém postgraduálního vzdělávání u vybraných nelékařských profesí, dříve řazených mezi středoškolský personál.

Výzkum poukázal zejména na problémy přístupu zdravotníků nelékařů k celoživotnímu vzdělávání a na problematiku financování postgraduálního vzdělávání.

Klíčová slova

Atestační zkouška, celoživotní vzdělávání, formy vzdělávání, hypotéza, metody vzdělávání, nelékaři, odborná způsobilost, specializační vzdělávání, systém vzdělávání, zdravotnické zařízení, zvláštní odborná způsobilost.

Annotation

The healthcare sector reform has been one of the most widely discussed topics for many years. While the focus has primarily been on the medical professions, other healthcare professions have largely been ignored. Yet, the non-medical staff has to put up with continuously growing challenges ranging from the initial education requirements – many non-medical professions now require a university degree – to the mandatory lifelong educational demands. The lifelong educational requirements are stipulated by law. However, frequent revisions and modifications thereto cause confusion and make the educational system difficult to understand for healthcare professionals.

The aim of this thesis is, therefore, to map the current situation around the healthcare educational system amid its continuous revisions and highlight the biggest uncertainties.

The theoretical part primarily maps the postgraduate educational system for selected non-medical healthcare professions which were in the past included within the undergraduate education.

The research part identifies the key challenges regarding the approach by non-medical healthcare staff towards the lifelong education and also deals with postgraduate education financing issues.

Key words

Educational forms, educational methods, educational system, healthcare facility, hypothesis, lifelong education, non-medical professions, postgraduate examination, postgraduate specialty, professional competence, specialty education.

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Vzdělávání dospělých	10
1.1 Celoživotní vzdělávání zdravotníků.....	12
1.2 Celoživotní vzdělávání nelékařů v praxi	14
1.3 Metody a formy vzdělávání	15
2 Systém vzdělávání zdravotníků nelékařských profesí	22
2.1 Historie vzdělávání nelékařů	23
2.2 Současnost vzdělávání nelékařů	24
3 Kreditní systém	24
4 Vzdělávací instituce	27
4.1 Zdravotnická zařízení	27
4.2 Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů	28
4.3 Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví	30
4.4 Thomayerova nemocnice.....	31
PRAKTICKÁ ČÁST	33
1 Stanovení cílů a hypotéz	33
2 Vlastní sociologicko-andragogické šetření	34
3 Shrnutí	56
ZÁVĚR	57
Seznam zkratk	59
Legislativní normy	60
Seznam použitých zdrojů	61
Elektronická média	62
Seznam tabulek a grafů	63
Seznam příloh	64

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá problematikou systému celoživotního vzdělávání dospělých, pracujících ve zdravotnictví a to v nelékařských profesích. Toto téma jsem si zvolila nejen proto, že sama pracuji v nelékařské profesi jako registrovaný fyzioterapeut, ale zejména pro aktuálnost tématu.

Vstupem České republiky do Evropské unie bylo zapotřebí provést velké množství legislativních změn. Poslední významné úpravy zákona proběhly v roce 2004 pod vžitým názvem „Malá novela“. Od té doby se mluví o připravované tzv. „Velké novele“, která je stále jen vzdálenou budoucností. Nejprve avizované změny měly být jen velkou novelou stávajícího zákona. Po zjištění rozsahu změn, se začalo hovořit o novém zákoně. Stále je však v přípravné fázi na stolech zákonodárců. Systém si však změny žádá. Od roku 1989 bylo postupných změn mnoho a tak je těžké se v aktualizovaném systému stále dobře orientovat. Informace o systému celoživotního vzdělávání pracovníků nelékařských profesí nejsou na jednom místě, ale je několik zákonů, směrnic a vyhlášek. Některé informace na sebe navazují. Jiné si však odporují. Příkladem je požadavek z roku 2004 na absolvování Certifikovaného kurzu, pro vykázání určitého výkonu na zdravotní pojišťovnu například pod kódem 21221. Požadovaný kurz je však jen „odborným kurzem“. O certifikaci si zatím žádný školitel nezažádal. Proto je v praxi nemožné, kurz s certifikátem absolvovat.

Stejně jako zdravotnictví i školství prochází často diskutovanou reformou. Každý den v médiích můžeme zaznamenat nějakou zprávu o připravovaných změnách, nebo dopadech již platných změn. I ve školství jsou změny nutné. Rychlý vývoj vědy i technologií si žádá vzdělanější absolventy, kteří zvládnou pracovat s těmito novými technologiemi. Na školách je běžná práce s počítači. Na některých školách mají místo učebnic tablety. Na druhou stranu je i tlak na učení jazyků. Minimem bude znalost dvou světových jazyků pro uplatnění se na trhu práce. Mohli jsme také zaznamenat zprávy o zhoršujícím se zdravotním stavu našich dětí. Zhoršující se kondice je přikládána malému aktivnímu sportování. Řešením má být přidání jedné hodiny tělocviku týdně na základních školách. Ale na úkor jakého předmětu? Na středních školách byly nejčastějším tématem státní maturity. A tak by bylo možno dál pokračovat. V rámci reformy ve školství nás však nejvíce zajímá vzdělávání dospělých. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky schválilo velkou školní reformu v roce

2004 a na další se pracuje. V současné době je nejdiskutovanější reforma vysokého školství.

Vzdělávání dospělých sice není tak často vidět a slyšet v médiích, ale týká se velkého množství lidí v produktivním věku. Celoživotní vzdělávání zdravotníků je dokonce dáno zákonem.¹ Na trhu práce se uplatní zejména aktivní jedinci, kteří pochopí nutnost celoživotního vzdělávání.

Cílem bakalářské práce proto je zmapovat situaci v systému celoživotního vzdělávání zdravotníků nelékařských profesí a poukázat na nejčastější chyby, nejasnosti a problémy.

Teoretická část je zaměřena na specifickou problematiku zdravotnického nelékařského personálu a problematiku orientaci v množství vzdělávacích aktivit. V teoretické části je i ohlédnutí za vývojem a rozvojem nelékařských profesí a srovnání s dnešními požadavky na zdravotníky nelékaře.

Praktická část má nastínit vnímání nutnosti celoživotního vzdělávání z pohledu pracovníků ve zdravotnictví pracujících v nelékařských profesích, jejich orientaci ve vzdělávacím systému a ochotu nejen se učit, ale i financovat si další vzdělávání. Proto bylo využito dotazníkové šetření.

¹ Zákon 96/2004 Sb.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Lidská společnost se stále vyvíjí. Nejprve z industriální společnosti, kdy byl kladen důraz zejména na počáteční vzdělávání, přes informační společnost, která se dostala ke slovu s rozvojem nových informačních technologií a zpřístupněním těchto technologií široké veřejnosti, až k dnešní tzv. společnosti vědění, někdy zvané také znalostní společností. V dnešní době je kladen důraz na celostní celoživotní vzdělávání a využívání nejen znalostí, ale i zkušeností. Na měnící se společenské, ekonomické i sociální podmínky, reaguje i trh práce. Větší výběr a lepší uplatnění mají jen připravení jedinci, kteří drží krok s dobou. Dnešní doba vyžaduje permanentní sledování vývoje v oboru a flexibilitu.

Již v roce 2000 na zasedání Evropské rady v Lisabonu byl určen strategický cíl celoživotního učení, který se dotýká všech sfér veřejného i soukromého života. Znalostní společnost si vynutila větší péči o vzdělávání jedince zejména v profesní a firemní oblasti.

Česká republika reagovala v roce 2007 přijetím Strategie celoživotního učení ČR. Tento dokument je základem pro ostatní průřezové a dílčí koncepce a politiky v této oblasti a představuje ucelený koncept celoživotního učení, který byl schválen vládou ČR usnesením č. 761 ze dne 11. 7. 2007. Dalším dokumentem ze dne 5. 1. 2009 schválila vláda usnesením č. 8 Implementační plán Strategie celoživotního učení, ve kterém byla Strategie celoživotního učení doplněna o řadu konkrétních prováděcích opatření, kterými jsou její cíle v období 2009 – 2015 naplňovány.²

Strategie celoživotního učení ČR vymezuje pojem celoživotní učení jako koncepční změnu pojetí vzdělávání a jeho organizačního principu. Všechny možnosti učení, ať v tradičních vzdělávacích institucích nebo mimo ně, jsou chápány jako propojený celek. Umožňuje získávat stejné kvalifikace a kompetence různými cestami a po celý život. Pojem celoživotní učení lze tedy chápat jako učení se „od kolébky do hrobu“.³

² <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/strategie-celozivotniho-uceni-cr>

³ *Strategie celoživotního učení ČR*. Praha: MŠMT, 2007, str. 10

Celoživotní učení zahrnuje:

- formální vzdělávání
- informální vzdělávání
- neformální učení

Formální vzdělávání probíhá ve školách a dalších vzdělávacích institucích. Zahrnuje povinnou školní docházku, středoškolské i vysokoškolské vzdělávání. Legislativně má vymezené funkce, cíle, obsahy, prostředky a způsoby hodnocení. Je součástí práv a povinností občanů. Jednotlivé vzdělávací stupně a typy na sebe navazují. Absolvováním tohoto vzdělávání se získává stupeň vzdělání a je potvrzováno certifikátem (vysvědčení, výuční list, maturitní vysvědčení, diplom). V České republice lze toto vzdělání získat jen ve školském systému. Uvedený systém je řízen a kontrolován státem prostřednictvím Ministerstva školství.

Neformální vzdělávání probíhá mimo všechny formální vzdělávací instituce. Nepřináší ucelené školské vzdělání, nevede tedy ke stupni vzdělání. Realizuje se na základě dobrovolného a záměrného učení. Tento typ vzdělávání nemusí být ukončován předepsanou formou. Absolvováním tohoto vzdělávání lze získat kvalifikaci, ale nezískává se stupeň vzdělání. Děje se tak za pomoci určitých forem a vzdělávacích programů rozvíjejících schopnosti, dovednosti nebo zájmy jednotlivců nebo zájmových skupin. Jde zejména o organizované volnočasové aktivity, jazykové kurzy, kurzy počítačové gramotnosti. Z profesního vzdělávání se jedná o různé odborné nebo certifikované kurzy.

Informální učení je celoživotní proces. Jedná se o průběžné osvojování dovedností a získávání vědomostí z běžného života. Jde se o vzdělávání mimo vzdělávací instituce. Učení probíhající v rodině, mezi vrstevníky, v práci, ve volném čase, při sledování TV či rozhlasu apod. Na rozdíl od předešlých typů vzdělávání je neorganizované, nesystematické a nekoordinované.⁴

Člověk je přirozeně zvědavý, ale dříve se vyučil nebo vystudoval a dál se vzdělával více v oblasti zájmové. Profesní studium bral za ukončené. V dnešní době, kdy se technologie rychle vyvíjejí, je nutné udržet krok s dobou. Nestačí již znalosti ze školy, ale zvyšuje se tlak zaměstnavatelů na celoživotní učení. Jediné je však osobnost a

⁴<http://2012.elearning.ujak.cz/mod/resource/view.php?id=702>

chtěl by široké vzdělávání. Zaměstnavateli však často stačí rychlé a jednostranné vzdělávání, určené pro úzkou specializaci. Některé firmy se však výrazně spolupodílí na celoživotním učení svých zaměstnanců. Jedná se především o střední a velké firmy. Příkladem ve zdravotnictví mohou být nemocnice řízené Ministerstvem zdravotnictví České republiky, např. Thomayerova nemocnice.

Zdravotnictví patří mezi rychle se rozvíjející obory. Rychlý rozvoj technologií, nových léčebných postupů, nových metodik, ale i farmaceutického průmyslu proto řadí zdravotnické profese na přední místa. Zdravotníci mají zodpovědnost za své vzdělání, ale zejména za zdraví a životy těch, kteří k nim s důvěrou přicházejí.

1.1 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ ZDRAVOTNÍKŮ

Celoživotní vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví je dáno zákonem. U lékařských profesí se jedná o zákon č. 95/2004 Sb., kde je definováno jako průběžné obnovování vědomostí, dovedností a způsobilostí odpovídajících získané odbornosti v souladu s rozvojem oboru a nejnovějšími vědeckými poznatky. Podle zákona o nelékařských zdravotnických povoláních č. 96/2004 Sb. se tímto termínem rozumí nejen průběžné obnovování, ale i zvyšování, prohlubování a doplňování vědomostí, dovedností a způsobilosti zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků v příslušném oboru v souladu s rozvojem oboru a nejnovějšími vědeckými poznatky.

Pro zdravotníky nelékaře je stěžejní Zákon 96/2004 Sb. o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), který prošel následujícími změnami:

Změna: 125/2005 Sb.

Změna: 111/2007 Sb.

Změna: 124/2008 Sb., 189/2008 Sb.

Změna: 227/2009 Sb.

Změna: 105/2011 Sb.

Změna: 346/2011 Sb.

Změna: 375/2011 Sb.

Rozlišujeme různé úrovně zdravotnických pracovníků podle dosaženého odborného vzdělání a získané specializace. Jedná se zejména o zdravotní péči

- základní
- specializovanou
- vysoce specializovanou

Zdravotní péči poskytuje nelékařský pracovník pracující

- pod přímým odborným vedením tj. nejnižší stupeň zdravotnického pracovníka
- pod odborným dohledem tj. střední stupeň zdravotnického pracovníka
- bez odborného dohledu tj. nejvyšší stupeň zdravotnického pracovníka

Pod přímým odborným vedením pracují zejména zdravotníci s nejnižším vzděláním. Jedná se zejména o profese: sanitář, masér ve zdravotnictví, někteří laboranti, zdravotničtí asistenti, nutriční asistenti atp. Tito zdravotničtí pracovníci získávají zdravotnické vzdělání na středních školách nebo v rekvalifikačních kurzech. Pod přímým odborným vedením pracují také nelékařští pracovníci po ukončení studia na vysokých školách v prvních měsících praxe v rámci adaptačního procesu. Předpokládá se trvalý dohled a přidělování práce kvalifikovaným zdravotnickým pracovníkům.

Pod odborným dohledem pracují zdravotničtí pracovníci s kvalifikací ve svém oboru. Není nutné přímé vedení, ale jde o dostupnost rady a pomoci od zdravotnického pracovníka pracujícího bez odborného dohledu. Takový pracovník může pracovat relativně samostatně, ale při nejasnostech se má na koho obrátit, např. na školitele, kolegu, který pracuje bez odborného dohledu nebo přímého nadřízeného. Jedná se především o technické profese ve smyslu radiologický technik nebo biotechnický technik, ale i o pracovníky před nabytím dostatečných zkušeností, kteří později pracují bez odborného dohledu. Někteří starší zdravotničtí pracovníci, kteří studovali na středních zdravotnických školách a neabsolvovali pomaturitní specializační studium, které požaduje Ministerstvo zdravotnictví pro udělení Certifikátu zdravotnického pracovníka pracujícího bez odborného dohledu. Na toto pomaturitní specializační studium se dříve doporučovali pracovníci, kteří měli zastávat vedoucí místa a tzv. kádrové rezervy.

Bez odborného dohledu pracují zdravotničtí pracovníci po absolvování specializačního studia nebo absolventi magisterského studia s minimálně roční praxí ve svém oboru,

kteří získali Certifikát zdravotnického pracovníka pracujícího bez odborného dohledu z Ministerstva zdravotnictví ČR dále jen Osvědčení.

Osvědčení vydané Ministerstvem zdravotnictví ČR opravňuje zdravotníka nelékařské profese vykonávat svou profesi samostatně a navíc může vést praktickou výuku studentů i kolegů a to ve studijních oborech, akreditovaných kvalifikačních kurzech, ve specializovaném vzdělávání a v certifikovaných kurzech. O Osvědčení si nelékař žádá písemně. Každá profese má specifické požadavky, které žadatel musí doložit.⁵ Většinou se jedná o doložení vzdělání a praxe v oboru. V některých oborech i úspěšné absolvování specializačního studia, zakončeného atestační zkouškou. Od roku 2011 se vydává na 10 let. Zdravotnický pracovník, po vydání Osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu, si může připojit ke svému označení odbornosti označení „Registrovaný“. Nejpozději 60 dnů před uplynutím registračního období, je nutno doložit celoživotní vzdělávání v oboru. Zdravotníci absolvují vzdělávací aktivity, za které získávají kredity dle Vyhlášky č. 4/2010 Sb. a to minimálně 40 kreditů za registrační období. Všechna odborná aktivita se dokládá spolu s žádostí a potvrzenou praxí za posledních 10 let. Všichni nelékaři, kteří získali Osvědčení, jsou vedeni v Registru zdravotnických pracovníků způsobilých k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu.⁶

1.2 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ NELÉKAŘŮ V PRAXI

Nejčastější formou vzdělávání dospělých je výchova a vzdělávání prací. Každé pracoviště se k tomu však staví jinak. Někde je kladen velký důraz na další vzdělávání zaměstnanců, jinde je to jen okrajovou záležitostí. Pracovníci ve zdravotnictví patří do první kategorie. Jelikož mají zákonnou povinnost se dále vzdělávat, tak je v zájmu organizace i jednotlivce toto profesní vzdělávání.

Ve zdravotnictví, stejně jako v dalších oborech, se nejčastěji využívá následujících forem vzdělávání:

- nástupní školení, které obsahuje seznámení nastupujícího pracovníka s bezpečnostními řády a předpisy daného pracoviště např. s požární ochranou,

⁵ Zákon 96/2004 Sb.

⁶ <http://www.nconzo.cz/web/guest/on-line-nahled>

bezpečností práce, ve zdravotnictví také KPR, zacházení s chemickými látkami, práce s medicínálními plyny, ale i

- nástupní řízená praxe absolventů škol v rámci adaptačního procesu, která trvá různě dlouho, ve zdravotnictví obvykle 3 až 12 měsíců dle pokynu MZ ČR
- zaškolení
- zaučení
- prohlubování kvalifikace
- zvyšování kvalifikace
- rekvalifikace

1.3 METODY A FORMY VZDĚLÁVÁNÍ

Didaktické metody můžeme rozdělit do tří skupin

- a) teoretické nebo slovní, kam řadíme zejména semináře a školící akce
- b) teoreticko-praktické nebo názorně-demonstrační, kam řadíme především kurzy
- c) praktické, což je v podstatě veškerá činnost v rámci náplně práce

Jednotlivé formy celoživotního vzdělávání byly stanoveny vyhláškou č. 423/2004 Sb., v roce 2008 změněny vyhláškou č.321/2008 Sb. a v roce 2010 změněny vyhláškou č. 4/2010 Sb.

Formy vzdělávání ve zdravotnictví můžeme rozdělit do dvou skupin

- a) celoživotní vzdělávání
- b) specializační vzdělávání

Mezi celoživotní vzdělávání řadíme

- semináře
- školící akce
- odborné konference, kongresy, sjezdy
- mezinárodní kongresy
- odborné, certifikované a inovační kurzy
- odborné stáže
- e-learning
- nová metodika

VZDĚLÁVACÍ AKCE:

Seminář

- akce trvající minimálně 2 hodiny za den
- program je orientován na odbornou problematiku daného nelékařského oboru
- další podmínkou je odbornost pořadatele – seminář mohou pořádat:
 - zdravotnická lůžková zařízení
 - akreditovaná zařízení
 - nebo taková zařízení, jež dostala souhlasné stanovisko od profesního spolku

Školící akce

- vzdělávací akce, která trvá minimálně 4 hodiny v jednom dni
- je orientována na odbornou problematiku daného nelékařského oboru
- další podmínkou je odbornost pořadatele – seminář mohou pořádat:
 - akreditovaná zařízení
 - nebo taková zařízení, jež dostala souhlasné stanovisko od profesního spolku

Odbornou konferencí, kongresem, sjezdem, pracovním dnem nebo sympoziem

- akce trvá minimálně 1 den s odborným programem alespoň v rozsahu 4 hodin a to v každém dni
- je zabezpečena alespoň 4 přednášejícími v každém dni
- je orientována na odbornou problematiku daného nelékařského oboru
- akce, jež dostala souhlasné stanovisko od profesního spolku
- akce není určena jen zaměstnancům nebo členům pořadatelské organizace, ale široké odborné veřejnosti

Mezinárodní kongres

- akce trvá minimálně 2 dny s odborným programem alespoň v rozsahu 4 hodin a to v každém dni

- je zabezpečena alespoň jedním přednášejícím ze zahraničí a to v každém dni trvání akce
- je orientována na odbornou problematiku daného nelékařského oboru
- akce není určena jen zaměstnancům nebo členům pořadatelské organizace, ale široké odborné veřejnosti

Odborný kurz

- akce trvá minimálně 4 hodiny a to v každém dni
- získávají se odborné znalosti a dovednosti
- další podmínkou je odbornost pořadatele – odborný kurz mohou pořádat:
 - akreditovaná pracoviště a zařízení s akreditací pro daný vzdělávací program, jímž se po absolvování získá odborná, specializovaná nebo zvláštní odborná způsobilost pro konkrétní činnosti
 - nebo zdravotnická pracoviště a zařízení, zajišťující praktickou výuku nebo odbornou praxi pro různé typy škol (střední, vyšší odborné nebo vysoké školy)

Inovační kurz

- trvá minimálně 4 hodiny a to v každém dni
- obnovují se odborné znalosti a dovednosti
- další podmínkou je odbornost pořadatele – inovační kurz mohou pořádat:
 - akreditovaná pracoviště a zařízení s akreditací pro daný vzdělávací program, jímž se po absolvování získá odborná, specializovaná nebo zvláštní odborná způsobilost pro konkrétní činnosti
 - nebo zdravotnická pracoviště a zařízení, zajišťující praktickou výuku nebo odbornou praxi pro různé typy škol (střední, vyšší odborné nebo vysoké školy)

Certifikovaný kurz

- nelékařský personál získává zvláštní odbornou způsobilost pro specifické odborné zdravotnické činnosti, prohlubující již získanou odbornou nebo specializovanou způsobilost
- certifikovaný kurz nenahrazuje studium, kterým se získává odborná nebo specializovaná způsobilost k výkonu zdravotnické profese
- činnosti, ke kterým nelékař tímto způsobem nabývá zvláštní odbornou způsobilost, nesmí být shodné s činnostmi získanými v pregraduálním vzdělávání – podrobnosti stanovuje § 61 zákona č. 96/2004 Sb.
- uskutečňuje akreditované zařízení, kterému byla udělena akreditace Ministerstvem zdravotnictví, a to na základě vzdělávacího programu uveřejněného ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví či vypracovaného vzdělávacího programu žadatelem na základě podmínek stanovených v § 61 zákona č. 96/2004 Sb. (k přípravě vzdělávacího programu je k dispozici "Metodický pokyn k přípravě a realizaci vzdělávacího programu certifikovaného kurzu")
- akreditované zařízení o úspěšném absolvování certifikované kurzu vydá certifikát, a to na tiskopisu poskytnutém ministerstvem na základě písemné žádosti akreditovaného zařízení (certifikát má platnost pro Českou republiku)
- v certifikátu jsou uvedeny činnosti, k nimž absolvent certifikovaného kurzu získal zvláštní odbornou způsobilost v rozsahu vzdělávacího programu, včetně vymezení činností, které jsou poskytováním zdravotní péče⁷

Publikační činnost

- publikování odborného materiálu, který se týká odborné problematiky daného nelékařského oboru
 - v periodickém tisku nebo jeho elektronické podobě, který má odborný charakter
 - v neperiodických publikacích nebo jejich elektronické podobě, které mají odborný charakter
 - odborná monografie, učebnice, skripta nebo odborný výkladový slovník

⁷ http://www.mzcr.cz/Verejne/obsah/certifikovany-kurz_3081_3.html

- abstrakta odborného sdělení uvedeného v mezinárodních oponovaných časopisech
- v podobě učební pomůcky
- za publikační činnost se nepovažuje recenze, abstrakta odborných sdělení výše neuvedených, diskusní příspěvky a články osobního charakteru

Pedagogická činnost

- vzdělávací činnost v rámci teoretické nebo praktické výuky ve specializačním vzdělávání, certifikovaném nebo inovačním kurzu, na školící akci, semináři, vedení odborné stáže nebo při vyučování odborných předmětů ve studijním oboru, kterým se získává odborná způsobilost k výkonu zdravotnického povolání

Vědecko-výzkumná činnost

- účast na výzkumných projektech a záměrech podle zvláštního právního předpisu pokud
 - dokládá se
 - oponovaná závěrečná zpráva
 - seznam řešitelů
 - základní údaje projektového tématu
 - je orientován na odbornou problematiku daného nelékařského oboru

Poster

- tištěné odborné sdělení, jehož obsahem je komentování témata, tabulky, fotografie
- zveřejněné na tabulích na odborných akcích, kterými jsou kongresy, konference, pracovní dny, sjezdy, symposia

E-learning

- jeden z nových trendů ve vzdělání
- probíhá prostřednictvím počítače, formou samostudia nebo firemních a veřejných e-kurzů
- široké spektrum školicích akcí umožňuje výběr dle zájmů a odborného zaměření
- vzdělávací akce nebo inovační kurz
- ukončen závěrečnou zkouškou ve formě testu
- pořádá akreditované zařízení nebo zařízením, které obdrželo souhlasné stanovisko od profesního spolku

Metodika, standard nebo nový postup

- je takový pracovní postup, který byl schválen Ministerstvem zdravotnictví ČR nebo jiným ústředním orgánem státní správy⁸

Specializační vzdělávání

Specializační vzdělávání má v České republice letitou tradici a vinikající úroveň. Počátky sahají až do roku 1960.

Specializační vzdělávání zdravotníků nelékařů způsobilých k výkonu zdravotnického povolání po získání odborné způsobilosti se uskutečňuje v rámci vzdělávacích programů, které se skládají z jednotlivých modulů. Modulem se rozumí určitá ucelená část ohodnocená určitým počtem kreditů. Za modul se také považuje certifikovaný kurz. Vzdělávací program má stanovenou délku přípravy, rozsah a obsah přípravy, počet hodin teoretické a praktické výuky, ale i výuková pracoviště. Obory mají však různé požadavky na zdravotní způsobilost, délku praxe v oboru, typ pracoviště, kde byla praxe vykonávána a na zvláštní odbornou způsobilost. Specializační vzdělávání probíhá při výkonu povolání v příslušném oboru.

Pro zařazení do specializačního vzdělávání je nutná Žádost o zařazení do požadovaného oboru specializačního vzdělávání, která se podává Ministerstvu zdravotnictví ČR. Žádost se nejprve zadává elektronicky v aplikaci EZP. Tištěná forma,

⁸ Vyhláška 423/2004 Sb., kterou se stanoví kreditní systém pro vydání osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez přímého vedení nebo odborného dohledu zdravotnických pracovníků

s příloženými požadovanými přílohami a potvrzenou praxí v oboru, se následně zasílá na NCO NZO⁹ nebo IPVZ¹⁰, dle zvoleného zdravotnického oboru. Po ověření splnění stanovených podmínek je uchazeč zařazen do programu specializačního vzdělávání vybraného oboru.

Specializační vzdělávání probíhá v akreditovaném zařízení. Nejprve se absolvují teoretické moduly. Některé bývají zakončeny testem, jiné zkouškou. Po absolvování teoretické části navazuje odborná praxe pod vedením školitelů. Často se během praxe zpracovávají kazuistiky, které se obhajují před komisí.

Po splnění všech požadavků stanovených příslušným vzdělávacím programem je nutné se přihlásit k vykonání atestační zkoušky. Atestační zkouška probíhá před oborovou atestační komisí. Většinou se skládá ze dvou částí. Nejprve je nutno vykonat praktickou zkoušku a pak následuje atestační zkouška z teoretických znalostí. Členy oborových atestačních komisí jmenuje a odvolává ministr zdravotnictví na návrh profesních sdružení, odborných společností nebo akreditovaných zařízení. Zdravotnickým pracovníkům, kteří úspěšně vykonali atestační zkoušku, vydá Ministerstvo zdravotnictví ČR Diplom o specializaci v příslušném oboru.

Financování specializačního vzdělávání

Specializované vzdělávání lze financovat

- samofinancováním
- zaměstnavatelem
- Ministerstvem zdravotnictví ČR

Samofinancování – zdravotnický pracovník studuje na vlastní náklady. Studuje v osobním volnu nebo o dovolené. Dříve se často využívalo. V dnešní době však není mnoho zdravotníků, kteří si mohou dovolit tento typ financování specializačního vzdělávání. Například cena specializačního vzdělávání v oboru fyzioterapeut, v rámci první atestace ve studijním programu Aplikovaná fyzioterapie, se pohybuje okolo 120 tisíc korun.

Financování zaměstnavatelem – častější typ financování, který zaměstnanci rádi využívají. Většinou se zaměstnanec zaváže setrvat u zaměstnavatele uzavřením tzv. Kvalifikační dohody. Zaměstnavatel hradí poplatky za moduly, povinné kurzy, praxi, ale

⁹ Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně

¹⁰ Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví v Praze

i cestovné a diety. Pracovník má nárok na studijní volno s náhradou mzdy nebo platu ve výši průměrného výdělku¹¹ a to:

- k účasti na výuce (v nezbytně nutném rozsahu)
- na přípravu a vykonání zkoušky
 - 2 pracovní dny na zkoušku během studia
 - 5 pracovních dnů na přípravu a vykonání závěrečné zkoušky

Financování Ministerstvem zdravotnictví ČR dotací ze státního rozpočtu – v rámci rezidenčních míst. Ministerstvo zdravotnictví zveřejňuje v souladu s ustanovením § 60a odst. 9 věta druhá zákona č. 96/2004 Sb., Metodiku pro žadatele o dotaci ze státního rozpočtu na rezidenční místa vždy pro aktuální rok, včetně počtu vypsanych rezidenčních míst v jednotlivých oborech specializačního vzdělávání nelékařských zdravotnických povolání.¹² Ministerstvo zdravotnictví ČR, na svých webových stránkách, každoročně do 31. 12. uveřejňuje seznam maximálního počtu rezidenčních míst v jednotlivých oborech specializačního vzdělávání, ve kterých bude zahájeno specializační vzdělávání v následujícím roce a výši dotace na rezidenční místo. Například pro rok 2015 je vypsáno pro specializační vzdělávání v oboru Aplikovaná fyzioterapie 20 rezidenčních míst s dotací na jednoho rezidenta ve výši 90 tisíc korun. Tyto finance se poskytují zejména na úhradu mzdových a dalších nákladů spojených s pobytem rezidenta mimo pracoviště zaměstnavatele v rámci studia. Po vyčerpání dotace hradí náklady zaměstnavatel.

2 SYSTÉM VZDĚLÁVÁNÍ ZDRAVOTNÍKŮ NELÉKAŘSKÝCH PROFESÍ

Dnešní systém vzdělávání zdravotníků nelékařských profesí je velice rozmanitý. Zákon 96/2004 Sb. zmiňuje celkem 41 nelékařských profesí. Se vstupem do Evropské unie byl tlak na srovnání podmínek a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských profesí. A tak se v mnoha oborech postupně přecházelo ze středoškolského vzdělávání na vysokoškolské vzdělávání. Výrazné změny zaznamenaly zejména zdravotní sestry,

¹¹ Zákoník práce č. 262/2006 Sb. §232

¹² http://www.mzcr.cz/Odbornik/obsah/rezidencni-mista-2015_3239_3.html

fyzioterapeuti nebo ergoterapeuti. Obory se stále specializují a vznikají další. Všechny změny se odráží i v legislativě.

2.1 HISTORIE VZDĚLÁVÁNÍ NELÉKAŘŮ

Z historického hlediska rozlišujeme tři základní vývojové systémy, ze kterých ostatní systémy vycházejí:

1. lidový, neprofesionální systém – nejstarší laická péče, sebestarší, porodní báby
2. pečovatelský systém charitativní – s nástupem křesťanství
3. profesionální, organizovaná léčebná péče – od konce 19. století

Všechny nelékařské profese mají historický základ v ošetrovatelství. Od počátků lidstva existovala sebestarší a laická péče. Postupně se specializovala na příklad ženy, které pomáhaly rodičkám tzv. porodní báby nebo lidoví léčitelé, báby kořenářky atp. Ve středověku byla péče o nevléčitelně nemocné, chudé nebo bezmocné lidi záležitostí křesťanské charity. V 18. století tuto úlohu do své kompetence přebírá stát. Od šedesátých let 19. století byla tato povinnost zákonem převedena na obce. Karolína Světlá, spolu s Eliškou Krásnohorskou a Vojtěchem Náprstkem, po vzoru Florence Nightingalové – zakladatelky první ošetrovatelské školy v Londýně, stáli u zrodu první české ošetrovatelské školy, která byla založena v Praze roku 1874. Jednalo se o organizovanou odbornou bezplatnou výuku podle osnov, která probíhala formou krátkodobých kurzů a pod vedením českých lékařů, kteří působili na Karlově univerzitě. Praktická výuka probíhala v Praze na Karlově v městském chorobinci. Tato škola se dlouho neudržela, po sedmi letech zanikla. Od roku 1882 až do roku 1916 probíhalo vzdělávání sester jen formou vyučení v nemocnicích. Teprve nařízením rakouského ministra vnitra č. 139. Říšského zákona ze dne 25. 6. 1914, bylo legálně umožněno zakládání ošetrovatelských škol a stanovila se rámcová pravidla organizační a obsahové náplně. Školy byly zřizovány jen při nemocnicích a vyučovaly se zde základní medicínské obory. Od padesátých let minulého století se ozývaly hlasy požadující další vzdělávání, které by zvyšovalo úroveň vzdělávání všeobecných sester. Kvalifikace zdravotníků nelékařů se soustředila na úroveň střední školy a neexistovalo žádné další vzdělávání. Pouze zájem a individuální přístup jednotlivců k dalšímu studiu, dávalo možnost výměny zkušeností a předávání informací. Vše bylo omezeno většinou jen na čtení odborných článků ve Zdravotnických novinách nebo Zdravotnické pracovníci a dále maximálně na odborné konference. Nespokojenost zdravotníků

nelékařů vedla ke vzniku vzdělávací instituce, která nabízela adekvátní možnosti, zatím pouze všeobecným sestřím, rozvíjet jejich znalosti a dovednosti v souladu s rychle se rozvíjejícím oborem ošetrovatelství, ale i rozvojem lékařských oborů.

V lednu roku 1960 bylo otevřeno Středisko pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků, se snahou o systematické a celoživotní vzdělávání. Byly pouhé tři komise, z nichž se později staly katedry a to komise pro:

- zdravotní sestry se subkomisí pro dietní sestry
- dětské sestry a porodní asistentky
- technické obory

2.2 SOUČASNOST VZDĚLÁVÁNÍ NELÉKAŘŮ

Současnou podobu vzdělávání zdravotníků nelékařů dává zejména Zákon 96/2004 Sb. a Vyhláška č. 4/2010 Sb., kde je rozlišeno vzdělávání celkem 41 nelékařských profesí. Se vstupem do Evropské unie byl tlak na srovnání podmínek a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských profesí. To se odráží na vzdělávacích možnostech, ale i povinnostech se celoživotně vzdělávat. Obory se stále specializují a vznikají další. Všechny změny se odráží i v legislativě. Změny jsou často a je jich mnoho. Proto je tak těžké, se v platných zákonech orientovat. Od roku 2004 jsou mnohdy vyžadovány certifikované kurzy. Jelikož vzdělavatelé si svůj vzdělávací program ne vždy nechávají certifikovat, jsou dostupné pouze odborné kurzy. Například v oboru fyzioterapeut to vidíme na kurzu Senzomotorická stimulace. A to je jen jeden příklad z mnoha. Pro nelékaře jsou certifikované kurzy přínosem i v rámci kreditního systému, jelikož mají výrazně vyšší kreditní ohodnocení.

3 KREDITNÍ SYSTÉM

Kreditní systém jako jeden z hlavních nástrojů regulace zdravotnických povolání, jehož cílem je ochrana veřejnosti, dohlíží a registruje vzdělávání zdravotnických pracovníků.

K 1. 7. 2008 byl Zákon 96/2004 Sb. o zdravotnických nelékařských povoláních novelizován a stanovuje povinnost celoživotního vzdělávání, které se prokazuje na základě kreditního systému. Kreditní systém upravuje Vyhláška č. 423/2004 Sb., kterou se stanoví kreditní systém pro vydání osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez přímého vedení nebo odborného dohledu zdravotnických pracovníků, která byla novelizována Vyhláškou č. 321/2008 Sb. s účinností od 29. 8. 2008 a další změna Vyhláškou č. 4/2010 Sb. s účinností od 1. 2. 2010.

Získání stanoveného počtu kreditů je podle Zákona 96/2004 Sb. podmínkou:

- a) pro vydání osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu podle Hlavy VI.
- b) pro přihlášení se k atestační zkoušce (§ 56 odst. 6 a § 60).

Každá forma celoživotního vzdělávání má přidělený určitý počet kreditů, tzv. bodového ohodnocení vzdělávací akce. Jedná se o akce pořádané na akreditovaném pracovišti nebo v lůžkovém zdravotnickém zařízení. Jestliže vzdělávací akce nejsou pořádány na akreditovaném pracovišti, je nutné sjednat souhlasné stanovisko příslušné profesní organizace dle vyhlášky č. 423/2004 Sb. Například pro všeobecné sestry je profesní organizací Česká asociace sester (ČAS), pro fyzioterapeuty Unie fyzioterapeutů ČR (UNIFY ČR), pro ergoterapeuty Česká asociace ergoterapeutů (ČAE) a tak bychom mohli pokračovat. Za absolvování různých forem vzdělávacích akcí, získá účastník potvrzení o účasti s uvedeným počtem kreditů, nebo se kredity zaznamenávají do průkazu odbornosti. Kredity lze získat i po ukončení specializačního studia nebo certifikovaného kurzu.

Počty kreditů dle vyhlášky č. 4/2010 Sb., která nabyla účinnost od 1. 2. 2010

Inovační kurz, školící akce, odborný kurz

- 4 kredity na den akce při pasivní účasti
- maximálně 12 kreditů za akci při pasivní účasti
- mimo pedagogické činnosti

Inovační kurz jako e-learningový kurz

- bez kreditního ohodnocení

E-learningový kurz

- 2 kredity za minimálně 15 stran textu tzn. za 15 – 29 stran textu
- 3 kredity za minimálně 30 stran textu tzn. od 30 stran textu výš

Seminář

- 1 kredit za akci při pasivní účasti
- nejde-li o pedagogickou činnost

Odborná stáž

- 3 kredity za den
- maximálně 15 kreditů za stáž

Kongres, konference, pracovní den, sjezd, sympozium

- 4 kredity za den při pasivní účasti
- maximálně 12 kreditů za akci při pasivní účasti
- 10 kreditů vlastní přednáška, autorství posteru, aktivní účast na soutěžích
- 5 kreditů spoluautorství nebo přednesení cizí přednášky
- 4 kredity za spoluautorství na posteru

Mezinárodní kongres

- 5 kreditů za den při pasivní účasti
- maximálně 15 kreditů za akci při pasivní účasti
- 15 kreditů vlastní přednáška, autorství posteru
- 10 kreditů spoluautorství nebo přednesení cizí přednášky
- 5 kreditů spoluautorství na posteru

Publikační činnost

- 15 kreditů za odborný článek autor
- 10 kreditů za odborný článek spoluautor
- v časopise s hodnotou IF (Impact Faktor) + 100%
- v recenzovaném časopise + 30%
- 25 kreditů autor odborné publikace, učebnice, skript, učební pomůcky
- 20 kreditů spoluautor odborné publikace, učebnice, skript, učební pomůcky

Pedagogická činnost

- 2 kredity za vyučovací hodinu nebo přednesení odborného sdělení
- maximálně 20 kreditů za registrační období

Vědecko-výzkumná činnost

- 25 kreditů

Vypracování metodiky

- 20 kreditů

4 VZDĚLÁVACÍ INSTITUCE

V rámci postgraduálního vzdělávání rozlišujeme vzdělávací instituce v rámci poskytovaných vzdělávacích aktivit. Pro nelékařské profese jsou nejznámější dvě vzdělávací instituce s letitou tradicí. Jedná se o Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, známé pod zkratkou NCO NZO a Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví v Praze, známý pod zkratkou IPVZ. Tato zařízení pořádají mnoho seminářů a kurzů. Zaměřují se však zejména na teoretické aktivity. Pro praktický výcvik využívají dohod s různými zdravotnickými zařízeními, často s akreditovanými zdravotnickými zařízeními.

4.1 ZDRAVOTNICKÁ ZAŘÍZENÍ

Zdravotnickým zařízením se rozumí prostory určené pro poskytování zdravotních služeb. Touto tematikou se zabývá Zákon 372/2011 Sb., o zdravotních službách.

Zdravotnická zařízení rozlišujeme

- lůžková
- ambulantní

V lůžkových zdravotnických zařízeních je poskytována lůžková péče jako zdravotní péče, kterou nelze poskytnout ambulantně a pro její poskytnutí je nezbytná hospitalizace pacienta. Lůžková péče musí být poskytována v rámci nepřetržitého provozu. Rozlišujeme lůžkovou péči akutní standardní, akutní intenzivní, následná a dlouhodobá.

Ambulantní péče je zdravotní péčí, při níž se nevyžaduje hospitalizace pacienta nebo přijetí pacienta na lůžko do zdravotnického zařízení poskytovatele jednodenní péče.

Ambulantní péče je poskytována jako

- primární ambulantní péče, kterou poskytuje registrující poskytovatel,
- specializovaná ambulantní péče, která je poskytována v rámci jednotlivých oborů zdravotní péče
- stacionární péče

Akreditované zdravotnické zařízení získává akreditaci na jednotlivé vzdělávací aktivity, schválené Ministerstvem zdravotnictví. Jedná se zejména o specializační vzdělávání, akreditované kvalifikační kurzy nebo certifikované kurzy. Akreditaci získá zdravotnické zařízení po splnění požadovaných podmínek, dle zákona 96/2004 Sb., na dobu určitou od Ministerstva zdravotnictví ČR. Pro zdravotnické pracovníky, zájemce o vzdělávací akci, to představuje nejen záruku kvality, ale i jistotu uznání vydaného Certifikátu.

4.2 NÁRODNÍ CENTRUM OŠETŘOVATELSTVÍ A NELÉKAŘSKÝCH ZDRAVOTNICKÝCH OBORŮ

Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů (dále jen NCO NZO) je nejdůležitějším, nejvyhledávanějším a také nejznámějším vzdělávacím centrem nelékařských pracovníků ve zdravotnictví. Od padesátých let minulého století se ozývaly hlasy požadující další vzdělávání, které by zvyšovalo úroveň vzdělávání všeobecných sester. Kvalifikace zdravotníků nelékařů se soustředila na úroveň střední školy a neexistovalo žádné další vzdělávání. Pouze zájem a individuální přístup jednotlivců k dalšímu studiu, dávalo možnost výměny zkušeností a předávání

informací. Vše bylo omezeno většinou jen na čtení odborných článků ve Zdravotnických novinách nebo Zdravotnické pracovníci a dále maximálně na odborné konference. Nespokojenost zdravotníků nelékařů vedla ke vzniku vzdělávací instituce, která nabízela adekvátní možnosti, zatím pouze všeobecným sestřím, rozvíjet jejich znalosti a dovednosti v souladu s rychle se rozvíjejícím oborem ošetrovatelství, ale i rozvojem lékařských oborů.

V lednu roku 1960 bylo otevřeno Středisko pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků, se snahou o systematické a celoživotní vzdělávání. Byly pouhé tři komise, z nichž se později staly katedry a to komise pro:

- zdravotní sestry se subkomisí pro dietní sestry
- dětské sestry a porodní asistentky
- technické obory

V červenci 1962 bylo v Praze zřízeno detašované pracoviště s názvem Metodicko-pedagogický kabinet.

Roku 1963 vznikají na základě nového statutu v brněnském Středisku čtyři katedry a to katedra pro:

- zdravotní sestry, dietní sestry a rehabilitační pracovníky
- dětské a ženské sestry
- pro technické obory (sanitáře, zdravotní laboranty, lékárenské laboranty a oční optiky)
- společenských věd

V září roku 1968 se přestěhoval, tehdy již pod novým názvem Ústav pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků, do Vinařské ulice. V roce 1986 byl opět přejmenován na Institut pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků a přibylo nové centrum stomatologické péče. Od konce roku 1991 je náplň činnosti rozšířena i na vzdělávání dalších nelékařů (uváděných pod zkratkou JOP), vysokoškolsky vzdělaných zdravotníků nelékařských profesí i lékařů. Vznikají nové odbornosti a specializace a tím se výrazně mění a rozšiřuje se i působnost této vzdělávací instituce. Za zlomový rok se dá označit rok 2003. Dochází opět k přejmenování na dnešní Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů. Stává se hlavním vzdělavatelem a také důležitým partnerem

Ministerstva zdravotnictví ČR. NCO NZO získává stále důležitější a odpovědnější úkoly a kompetence. Tak začala transformace v moderní výukové, konzultační, registrační, výzkumné, posuzovací, metodické a koordinační zařízení pro celoživotní vzdělávání zdravotníků. Vzniká oddělení Registru nelékařských zdravotnických pracovníků. NCO NZO se stává jedinečným centrem zaměřeným na celoživotní vzdělávání zdravotníků.¹³

4.3 INSTITUT POSTGRADUÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ VE ZDRAVOTNICTVÍ

Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví (dále jen IPVZ) je druhým nejznámějším vzdělávacím centrem nelékařských pracovníků ve zdravotnictví, které bylo nejprve zaměřeno jen na lékařské profese. Původní název zněl Ústav pro doškolování lékařů (ÚDL) a později Institut pro další vzdělávání lékařů a farmaceutů (ILF). Tento ústav byl zřízen ke dni 1. 7. 1953 jako rozpočtová organizace podřízená Ministerstvu zdravotnictví. Již prof. Knobloch rozdělil vývoj Ústavu do tří významných etap. V první etapě bylo prioritou doškolování lékařů, výchova potřebných lékařů specialistů, příprava náplní jednotlivých specializací, postupy pro složení atestační zkoušky a zejména vytvoření oborových kateder a subkateder. Ve druhé etapě bylo toto rozšířeno na farmaceuty. Zásadní byla koncepce decentralizace základní specializační průpravy záměr Ústavu na školení školitelů. Školiteli byli vedoucí lékaři a farmaceuti zdravotnických zařízení, kteří absolvovali cyklické, tematické a funkční kurzy. Další významnou činností bylo vzdělávání lékařů v druhé nástavbové atestaci ve spolupráci s kraji – KÚNZ. Třetí etapou, pro nelékaře nejvýznamnější, bylo rozšíření vzdělávacích aktivit na všechny, i nelékařské, zdravotnické profese.

Základní činností IPVZ je pedagogická činnost. Z pověření Ministerstva zdravotnictví ČR provádí aprobační zkoušky cizinců.

IPVZ se podílí také na činnosti koncepční, metodické, vědecko-výzkumné a konzultační, úzce spolupracuje s Ministerstvem zdravotnictví ČR, lékařskými fakultami, NCO NZO v Brně a dalšími vzdělávacími institucemi.

¹³ <http://www.nconzo.cz/web/guest/125>

Stejně jako NCO NZO s rozvojem oborů rozšiřuje svou působnost. Pořádá řadu školení, kurzů a realizuje specializační programy pro široké spektrum zdravotnických oborů.¹⁴

4.4 THOMAYEROVA NEMOCNICE

Thomayerova nemocnice je státní příspěvková organizace, zapsaná v obchodním rejstříku. Zřizovatelem je Ministerstvo zdravotnictví ČR.

Jde o moderní a rozvíjející se nemocnici, která patří mezi největší zdravotnická zařízení v České republice, ve které se poskytuje odborná specializovaná medicína. Lékaři z Thomayerovy nemocnice se řadí mezi špičkové odborníky v mnohých lékařských oborech. Thomayerova nemocnice zajišťuje komplexní lékařskou a ošetrovatelskou péči. Pacientům je poskytována ambulantní, lůžková, urgentní i specializovaná péče. V TN se provádí také základní a klinický výzkum, jsou zde také zaváděny a ověřovány nové metody.

Centrum vzdělávání TN má za cíl připravit absolventy na úspěšnou profesní dráhu v jimi zvoleném oboru, prohlubovat znalosti a dovednosti v rámci celoživotního vzdělávání. Vzdělávací akce jsou zaměřené na odborné dovednosti a teoretické znalosti, ale také na rozvoj osobnosti, prevenci syndromu vyhoření.

CV zajišťuje zejména:

- specializační vzdělávání
- odborné semináře, konference
- certifikované kurzy
- odborné kurzy
- kvalifikační kurzy
- odborné stáže
- vypracování vzdělávacích programů na jednotlivé vzdělávací aktivity, získání akreditace
- management projektů v oblasti vzdělávání
- provádění konzultační a poradenské činnosti v oblasti vzdělávání
- realizaci programu rezidenčních míst

¹⁴ <http://www.ipvz.cz/historie-a-soucasnost-ipvz.aspx>

- odborné praxe studentů odborných škol
- jazykové vzdělávání
- kurzy českého znakového jazyka
- povinné kurzy ze zákona pro zdravotnické pracovníky
- školení řidičů referentských vozidel
- pronájem učeben a prostor CV

Zajišťuje praktickou výuku studentů středních, vyšších a vysokých škol, ale i možnost stáží zdravotníků různých profesí i v rámci mezinárodních projektů.

TN se však podílí i na postgraduální výuce zdravotnických pracovníků – lékařských i nelékařských profesí.

PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části se bakalářská práce zaměřila na zjištění přístupu a orientaci zdravotnických pracovníků v nelékařských profesích v systému celoživotního vzdělávání. Vzhledem k rychlému rozvoji vědy a techniky se do praxe dostávají stále nové přístroje.

1 STANOVENÍ CÍLŮ A HYPOTÉZ

Cílem práce je zjistit, zda se zdravotničtí pracovníci nelékařských profesí umí sami orientovat v nastaveném systému celoživotního vzdělávání a zda jsou s ním spokojeni. Potvrdit poznatek, že převážná většina nelékařů se celoživotně vzdělává.

Hypotézy

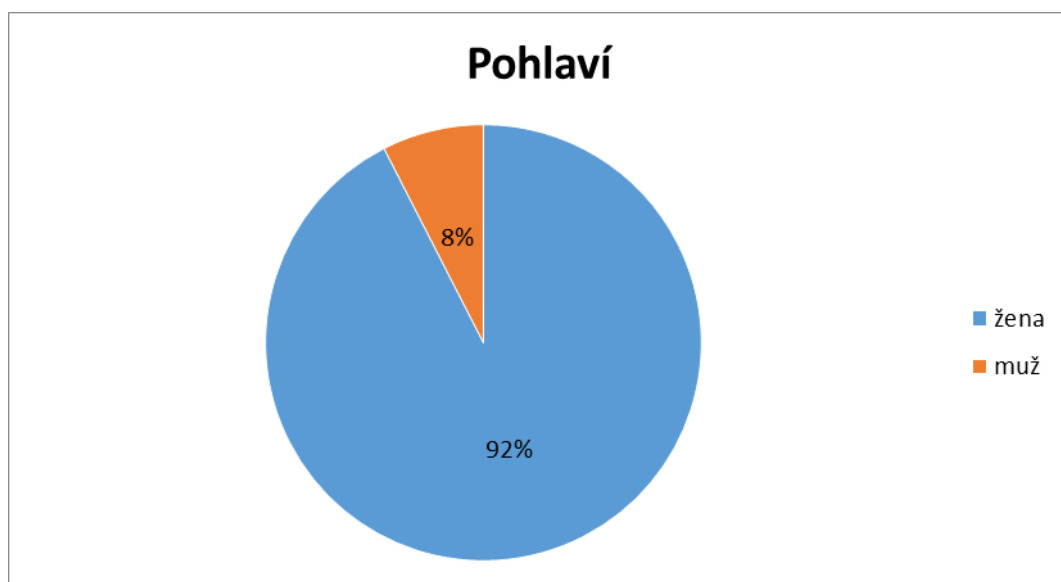
1. V současnosti je více zdravotníků pracujících v nelékařských oborech se středoškolským vzděláním než s vysokoškolským vzděláním.
2. Nelékaři se účastní vzdělávacích akcí zejména z důvodu lepší orientace v oboru než z důvodu nutnosti „sbírání kreditů“.
3. Nelékaři dávají přednost krátkým vzdělávacím aktivitám než dlouhodobým kurzům.

V dotazníkovém šetření odpovídalo 146 respondentů.

2 VLASTNÍ SOCIOLOGICKO-ANDRAGOGICKÉ ŠETŘENÍ

Tabulka a graf k otázce č. 1: pohlaví

	absolutní četnost	relativní četnost
žena	135	92%
muž	11	8%

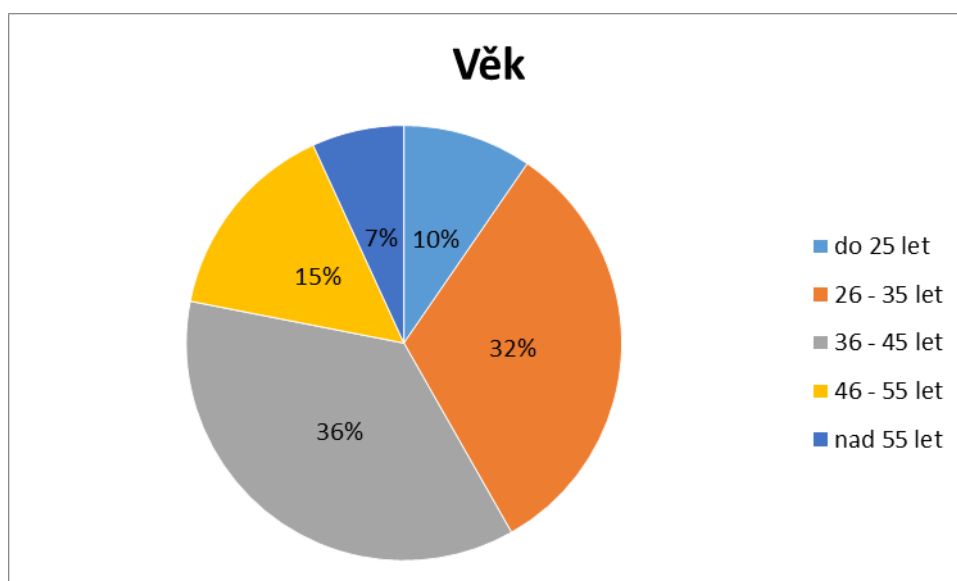
Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Rozložení zdravotních pracovníků v nelékařských profesích je dle očekávání nevyrovnané. Ze 146 respondentů odpovídalo 92% (135) žen a jen 8% (11) mužů.

Tabulka a graf k otázce č. 2: věk

	absolutní četnost	relativní četnost
do 25 let	14	10%
26 - 35 let	47	32%
36 - 45 let	53	36%
46 - 55 let	22	15%
nad 55 let	10	7%

Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Rozložení zdravotních pracovníků v nelékařských profesích podle věku je dle očekávání v mediánu produktivního věku. Ze 146 respondentů odpovídalo 10% (14) ve věku do 25 let, 32% (47) ve věku 26 – 35 let, 36% (53) ve věku 36 – 45 let, 15% (22) ve věku 46 – 55 let a 7% (10) ve věku nad 55 let.

Tabulka a graf k otázce č. 3: nejvyšší dosažené vzdělání v oboru zdravotnictví

	absolutní četnost	relativní četnost
nižší než SŠ	7	5%
SŠ	69	47%
VOŠ	31	21%
VŠ (Bc.)	26	18%
VŠ (Mgr.)	13	9%

Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Zdravotních pracovníků v nelékařských profesích je dle očekávání nejvíce středoškolsky vzdělaných ve svém oboru. Což se dalo předpokládat s přihlédnutím k věkovému zastoupení jednotlivých zdravotníků. Ze 146 respondentů odpovídalo 5% (7) s nižším než středoškolským vzděláním, 47% (69) se středoškolským vzděláním, 21% (31) s vyšším odborným vzděláním, 18% (26) s bakalářským vzděláním a 9% (13) s magisterským vzděláním.

Tabulka a graf k otázce č. 4: nejvyšší dosažené vzdělání mimo obor zdravotnictví

	absolutní četnost	relativní četnost
neuvedeno	42	29%
SŠ	34	23%
VOŠ	56	38%
VŠ (Bc.)	4	3%
VŠ (Mgr.)	3	2%
nižší než SŠ	7	5%

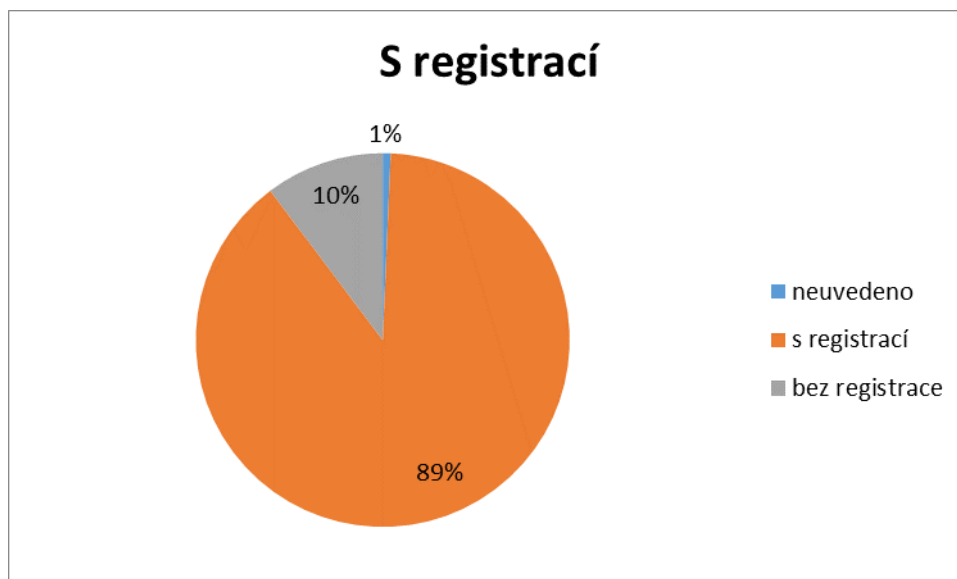
Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Mimo obor zdravotnictví uvedlo vzdělání jen 71% respondentů. Ze 146 respondentů 29% (42) neuvedlo žádné jiné vzdělání, ostatní uváděli vzdělání mimo obor zdravotnictví ještě ve 23% (34) středoškolské, 38% (56) vyšší odborné, 3% (4) bakalářské, 2% (3) magisterské a 5% (7) nižší než středoškolské.

Tabulka a graf k otázce č. 5: s registrací

	absolutní četnost	relativní četnost
neuvedeno	1	1%
s registrací	130	89%
bez registrace	15	10%

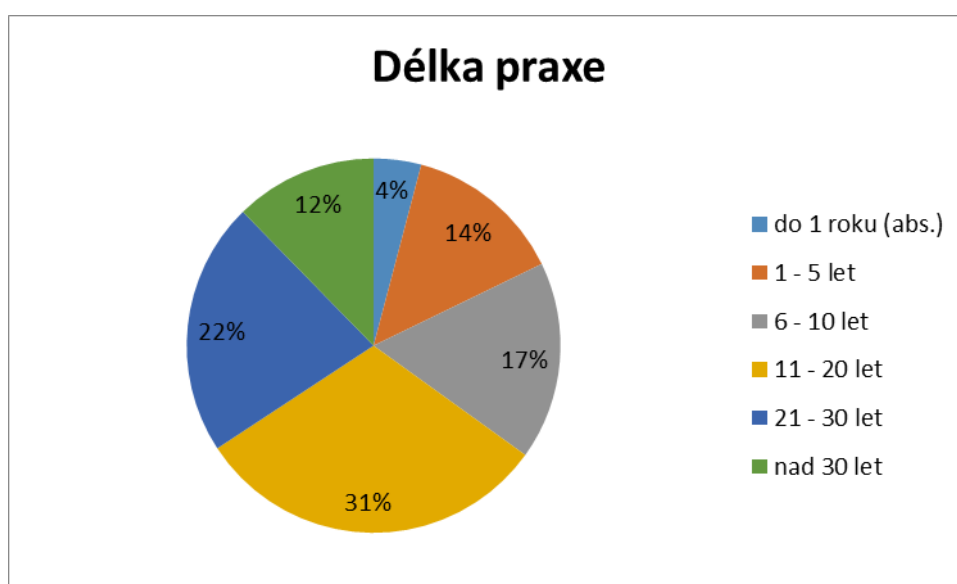
Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Otázka registrace je pro zdravotníky nelékaře důležitá a tak podle očekávání většina uvedla, že jsou registrovaní zdravotničtí pracovníci. Ze 146 respondentů odpovídalo kladně 89% (130), 10% (15) pracuje bez registrace a 1% (1) neodpovědělo na tuto otázku.

Tabulka a graf k otázce č. 6: délka praxe

	absolutní četnost	relativní četnost
do 1 roku (abs.)	6	4%
1 - 5 let	20	14%
6 - 10 let	25	17%
11 - 20 let	45	31%
21 - 30 let	32	22%
nad 30 let	18	12%

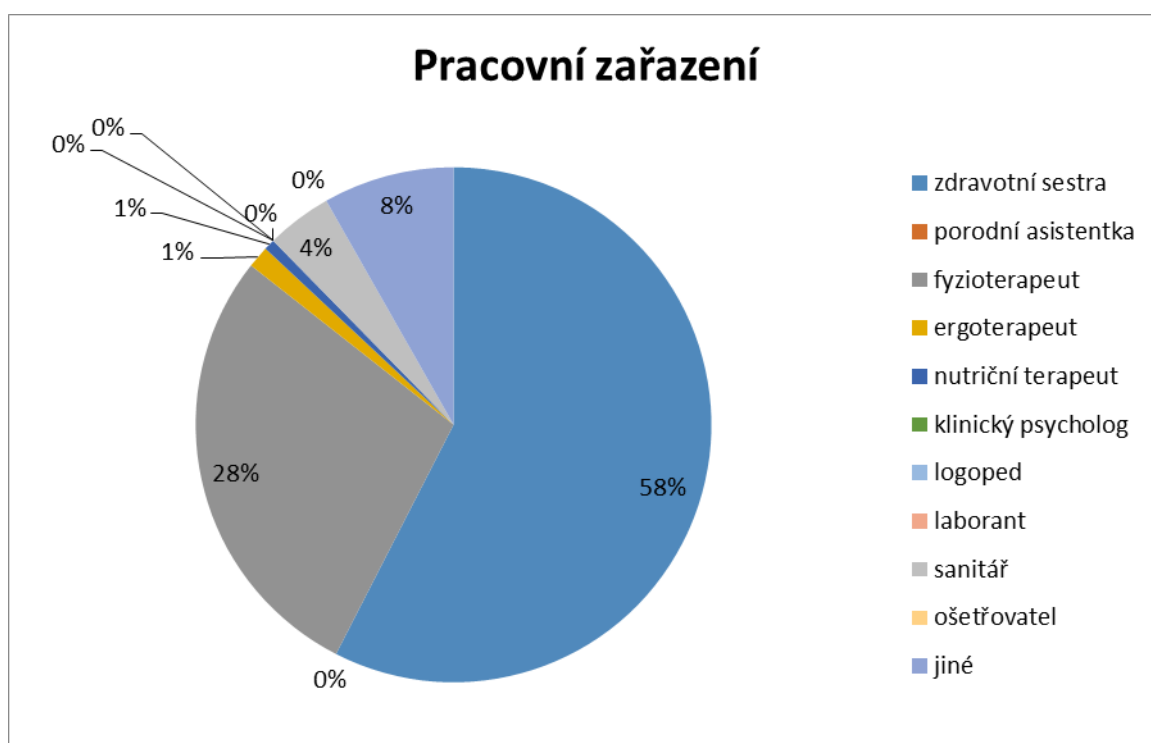
Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Rozložení zdravotních pracovníků v nelékařských profesích je dle očekávání nevyrovnané. Ze 146 respondentů odpovídalo 92% (135) žen a jen 8% (11) mužů.

Tabulka a graf k otázce č. 7: pracovní zařazení

	absolutní četnost	relativní četnost
zdravotní sestra	84	58%
porodní asistentka	0	0%
fyzioterapeut	41	28%
ergoterapeut	2	1%
nutriční terapeut	1	1%
klinický psycholog	0	0%
logoped	0	0%
laborant	0	0%
sanitář	6	4%
ošetřovatel	0	0%
jiné	12	8%

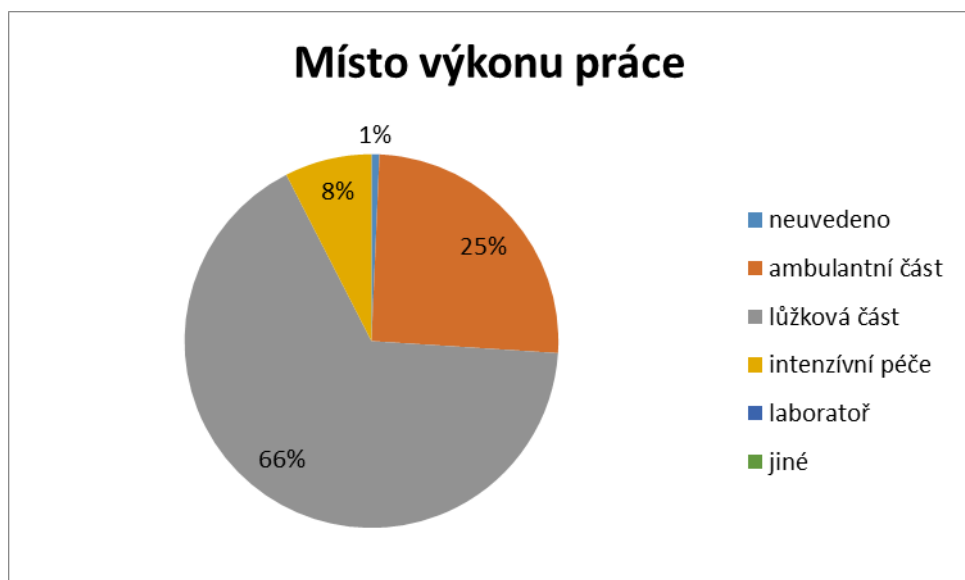

Zdroj: Vlastní šetření

Komentář: Zastoupení profesí bylo nevyrovnané, bylo identifikováno jen 5 profesí. Ze 146 respondentů odpovídalo 58% (84) zdravotních sester, 28% (41) fyzioterapeutů, 4% (6) sanitářů, 1% (2) ergoterapeutů a 8% (12) uvedlo jiné.

Tabulka a graf k otázce č. 8: pracujete převážně v

	absolutní četnost	relativní četnost
neuveдено	1	1%
ambulantní část	37	25%
lůžková část	97	66%
intenzivní péče	11	8%
laboratoř		0%
jiné		0%

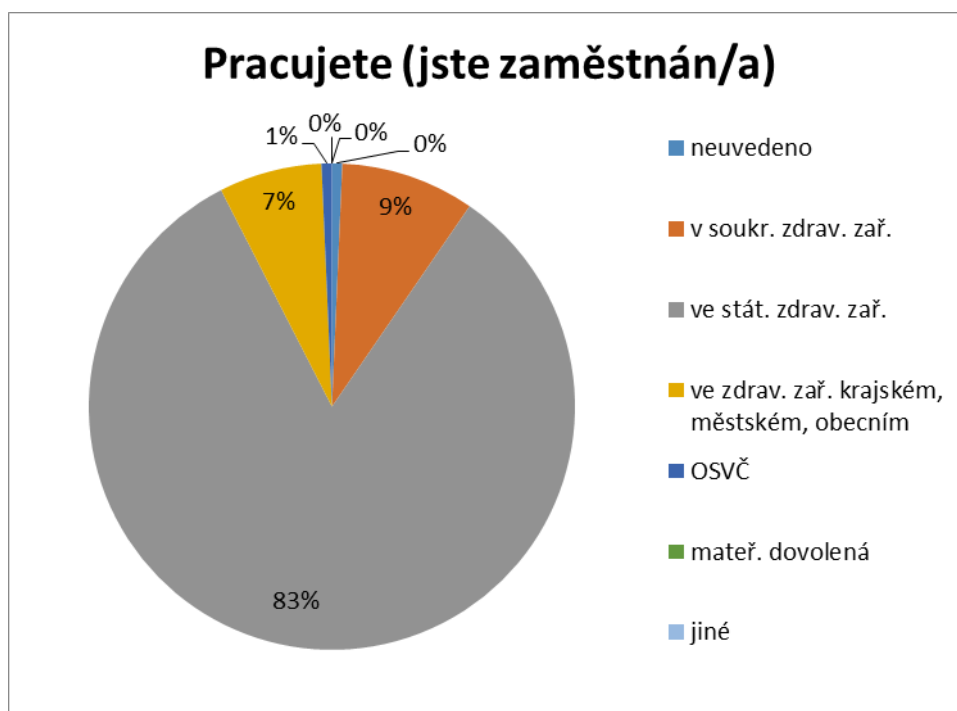
Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Rozložení zdravotníků dle místa výkonu práce. Ze 146 respondentů odpovídalo 66% (97) zdravotníků z lůžkové části, 25% (37) z ambulantní části, 8% (11) z intenzivní péče a 1% (1) neodpovědělo.

Tabulka a graf k otázce č. 9: pracujete (jste zaměstnán/a)

	absolutní četnost	relativní četnost
neuvedeno	1	1%
v soukr. zdrav. zař.	13	9%
ve stát. zdrav. zař.	121	83%
ve zdrav. zař. krajském, městském, obecním	10	7%
OSVČ	1	1%
mateř. dovolená	0	0%
jiné	0	0%

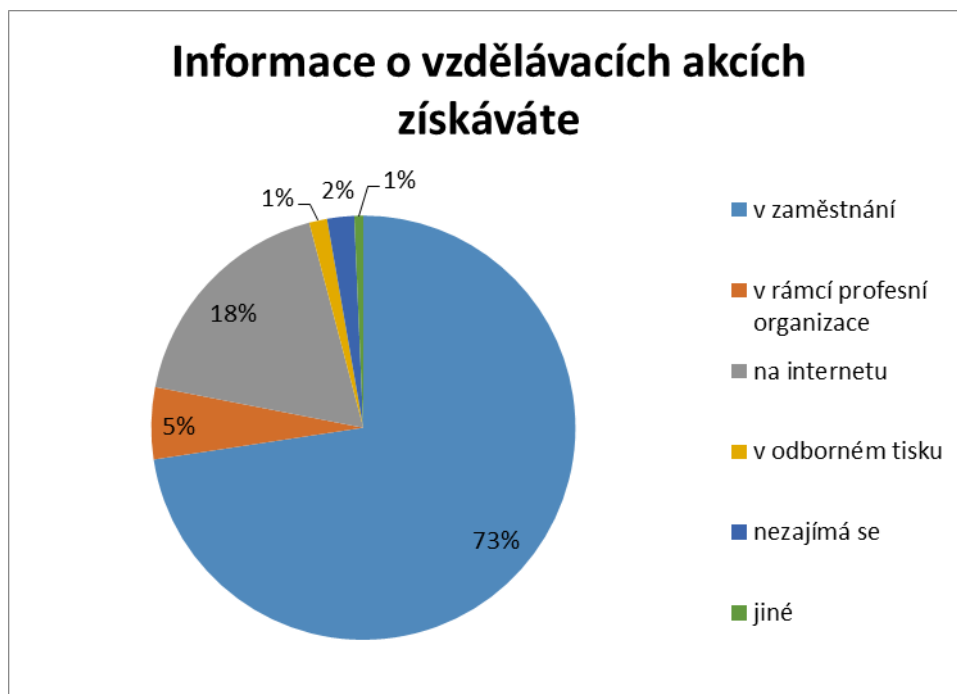
Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Zastoupení zaměstnavatelů bylo převážně ve státní sféře. Ze 146 respondentů odpovídalo 83% (121) zaměstnanců státního ZZ, 9% (13) zaměstnanců soukromého ZZ, 7% (10) zaměstnanců krajského, městského nebo obecního ZZ, 1% (1) OSVČ a 1% (1) neodpovědělo.

Tabulka a graf k otázce č. 10: informace o vzdělávacích akcích získáváte

	absolutní četnost	relativní četnost
v zaměstnání	106	73%
v rámci profesní organizace	8	5%
na internetu	26	18%
v odborném tisku	2	1%
nezajímá se	3	2%
jiné	1	1%

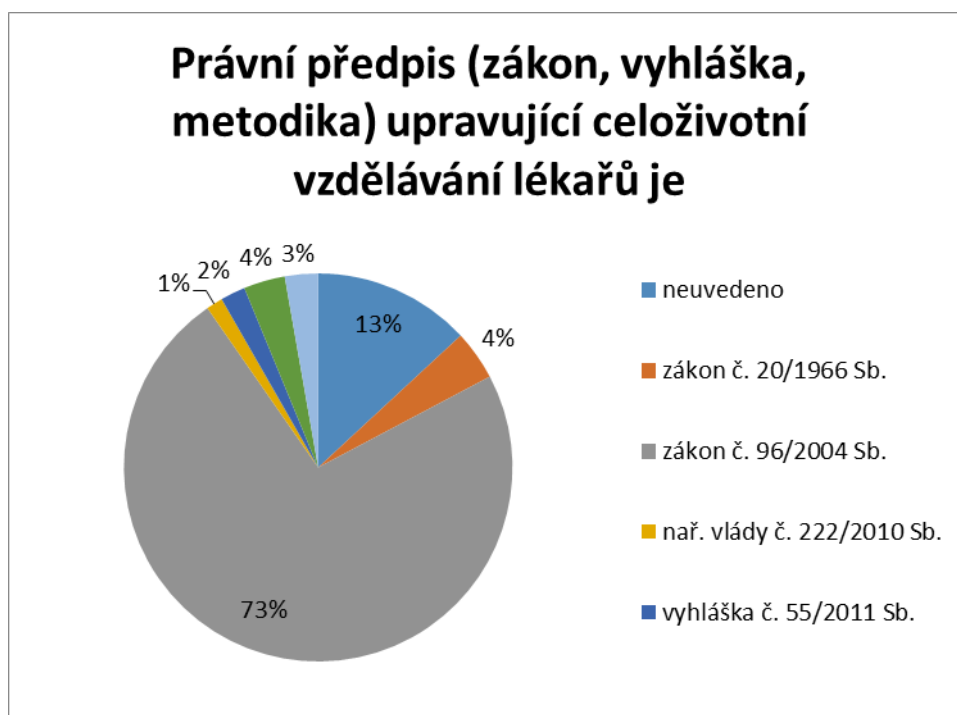
Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Jelikož většina respondentů pracuje ve státním ZZ, spoléhají se na informace, získané v zaměstnání. Ze 146 respondentů odpovědělo, že získává informace o vzdělávacích akcích 73% (106) v zaměstnání, 18% (26) na internetu, 5% (8) v rámci profesní organizace, 2% (3) se o vzdělávací akce nezajímají, 1% (2) v odborném tisku a 1% (1) uvedlo jiné.

Tabulka a graf k otázce č. 11: právní předpis (zákon, vyhláška, metodika) upravující celoživotní vzdělávání lékařů je

	absolutní četnost	relativní četnost
neuveдено	19	13%
zákon č. 20/1966 Sb.	6	4%
zákon č. 96/2004 Sb.	106	73%
nařízení vlády č. 222/2010 Sb.	2	1%
vyhláška č. 55/2011 Sb.	3	2%
zákon č. 369/2011 Sb.	5	3%
metodický pokyn VZP verze 6.2	4	3%

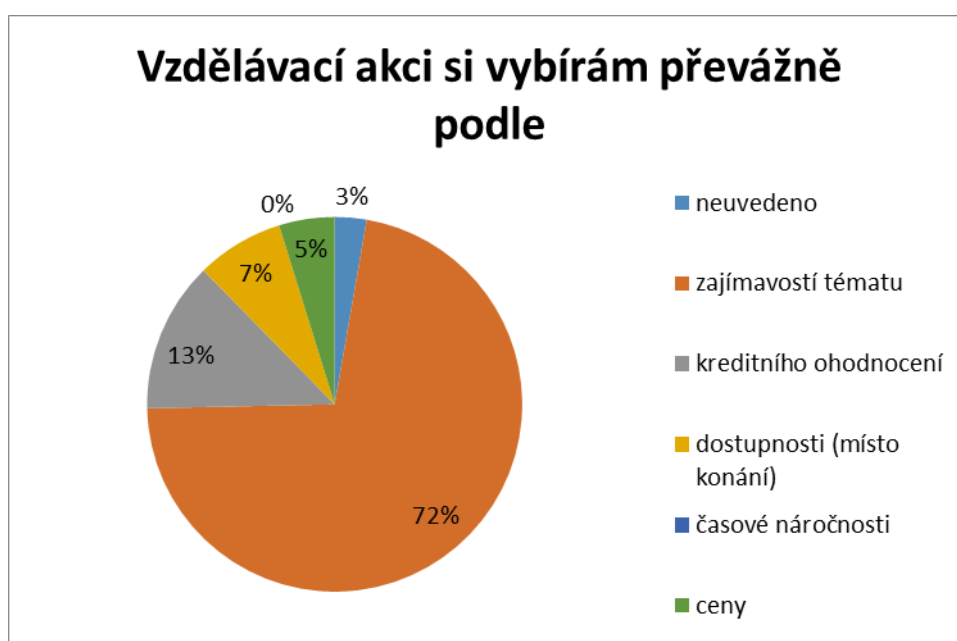
Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Jelikož většina respondentů pracuje ve státním ZZ a spoléhají se na informace, získané v zaměstnání, nepředpokládala jsem, tak výraznou správnou odpověď. Ze 146 respondentů odpovědělo, že je právním předpisem upravujícím CŽV nelékařů 73% (106) zákon č.96/2004 Sb., 13% (19) neodpovědělo, 4% (6) zákon č.20/1966 Sb., 3% (5) zákon č. 369/2011 Sb., 3% (4) Metodický pokyn VZP, 2% (3) vyhláška 55/2011 Sb. a 1% (2) nařízení vlády 222/2010 Sb.

Tabulka a graf k otázce č. 12: vzdělávací akci si vybírám převážně podle

	absolutní četnost	relativní četnost
neuvedeno	4	3%
zajímavostí tématu	105	72%
kreditního ohodnocení	19	13%
dostupnosti (místo konání)	11	7%
časové náročnosti	0	0%
ceny	7	5%

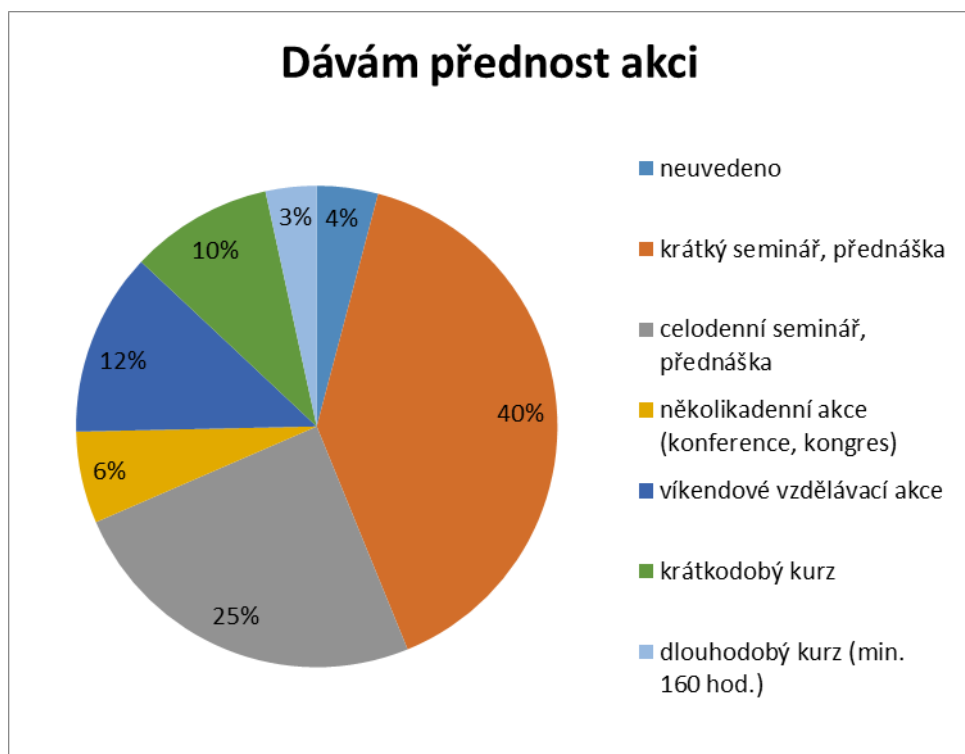
Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Vzdělávací akce jsou nejčastěji vybírány dle očekávaného přínosu v rámci oboru a tak dle očekávání si většina vybírá podle tématu. Ze 146 respondentů odpovědělo, že si vzdělávací akci vybírá 72% (105) podle zajímavosti tématu, 13% (19) podle kreditního ohodnocení, 7% (11) podle dostupnosti, 5% (7) podle ceny a 3% (4) neodpovědělo.

Tabulka a graf k otázce č. 13: dávám přednost akci

	absolutní četnost	relativní četnost
neuvedeno	6	4%
krátký seminář, přednáška	58	40%
celodenní seminář, přednáška	36	25%
několikadenní akce (konference, kongres)	9	6%
víkendové vzdělávací akce	18	12%
krátkodobý kurz	14	10%
dlouhodobý kurz (min. 160 hod.)	5	3%

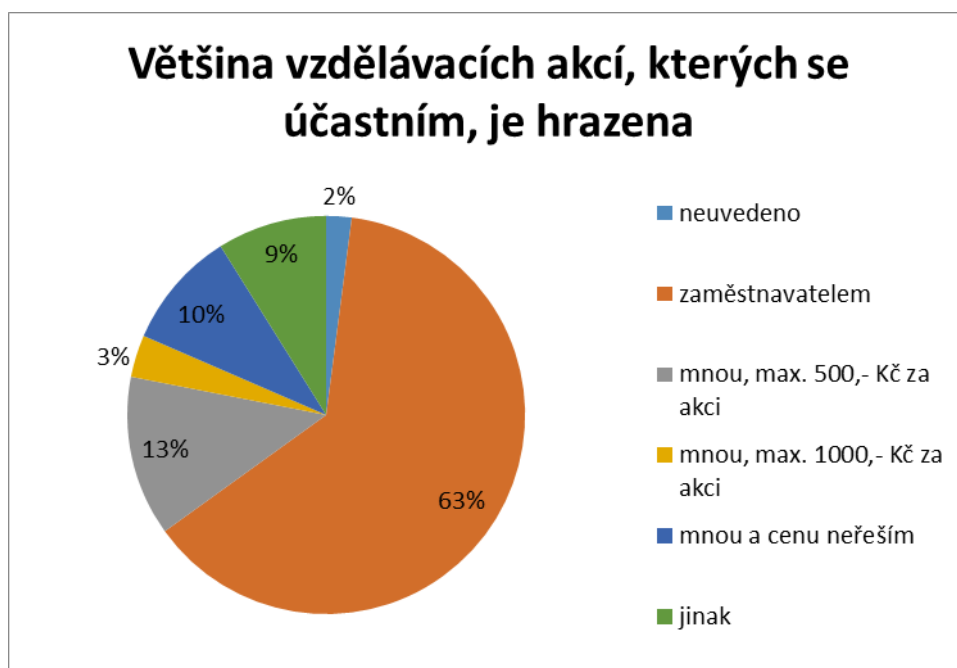
Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Jelikož se jedná většinou o zaměstnance, předpokládala jsem největší zájem o semináře. Často bývají pořádány zaměstnavatelem. Ze 146 respondentů odpovědělo 40% (58) krátký seminář/přednáška, 25% (36) celodenní seminář/přednáška, 12% (18) víkendová akce, 10% (14) krátkodobý kurz, 6% (9) několikadenní akce (konference, kongres), 4% (6) neodpovědělo a 3% (5) dlouhodobý kurz.

Tabulka a graf k otázce č. 14: většina vzdělávacích akcí, kterých se účastním, je hrazena

	absolutní četnost	relativní četnost
neuvedeno	3	2%
zaměstnavatelem	92	63%
mnou, max. 500,- Kč za akci	19	13%
mnou, max. 1000,- Kč za akci	5	3%
mnou a cenu neřeším	14	10%
jinak	13	9%

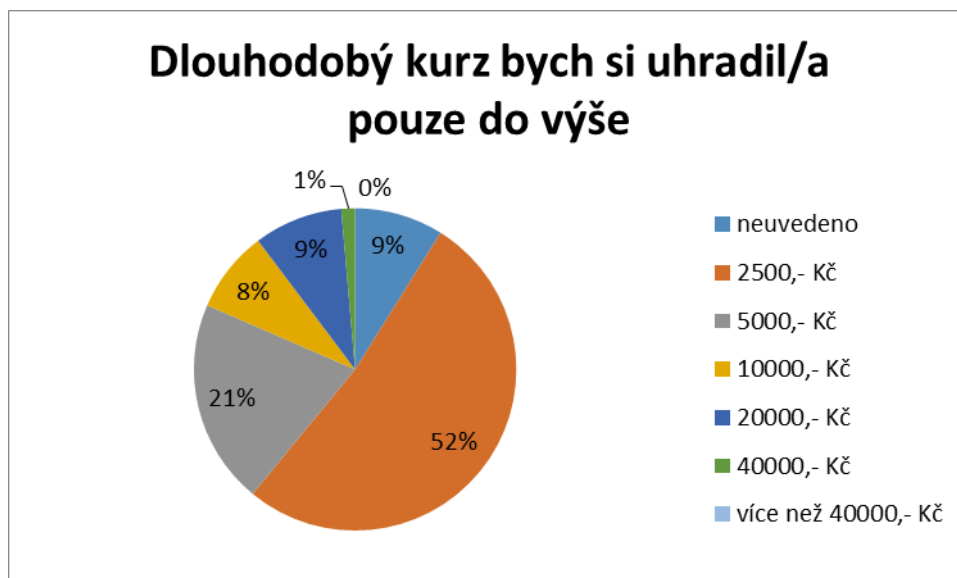
Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Jelikož většina respondentů pracuje ve státním ZZ, spoléhají se na zaměstnavatele i v otázce financování vzdělávání. Ze 146 respondentů odpovědělo, že vzdělávací akce je hrazena 63% (92) zaměstnavatelem, 13% (19) mnou do 500 Kč, 10% (14) mnou a cenu neřeším, 9% (13) jinak, 3% (5) mnou do 1000 Kč a 2% (3) neodpovědělo.

Tabulka a graf k otázce č. 15: dlouhodobý kurz bych si uhradil/a pouze do výše

	absolutní četnost	relativní četnost
neuvedeno	13	9%
2500,- Kč	76	52%
5000,- Kč	30	21%
10000,- Kč	12	8%
20000,- Kč	13	9%
40000,- Kč	2	1%
více než 40000,- Kč	0	0%

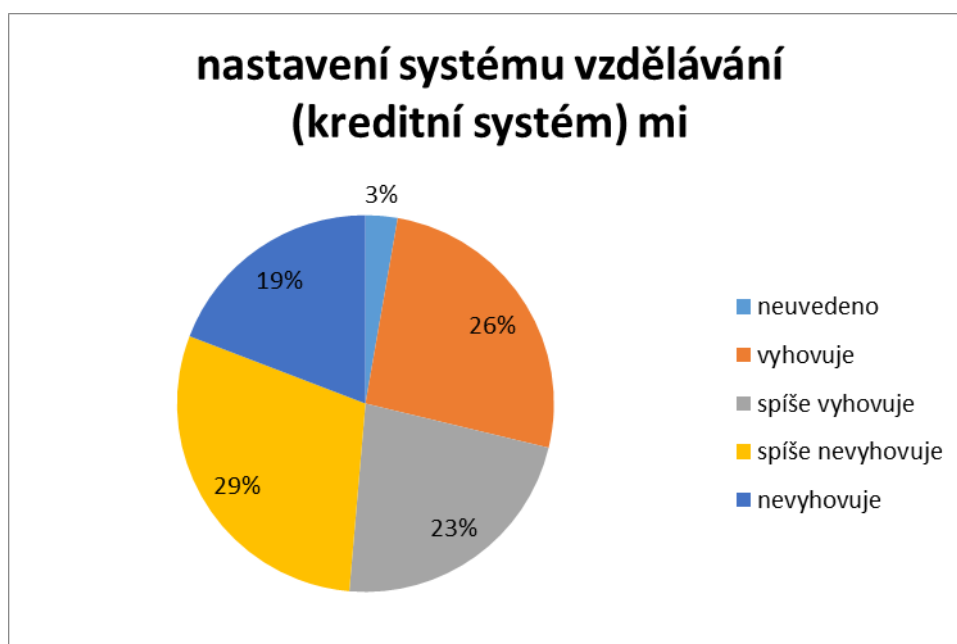
Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Otázka dlouhodobých kurzů je složitá. Jedná se většinou o certifikované kurzy. Hodinová dotace je min. 160 hodin. Tomu také odpovídá cena. Odborné kurzy mívají nižší hodinovou dotaci a také nižší cenu. Z odpovědí vyplývá, že zaměstnanci nemají přehled o cenách dlouhodobých kurzů. Ze 146 respondentů odpovědělo, že sami by si hradili dlouhodobý kurz 52% (76) do 2500 Kč, 21% (30) do 5000 Kč, 9% (13) do 20000 Kč, 8% (12) do 10000 Kč, 1% (2) do 40000 Kč a 9% (13) neodpovědělo.

Tabulka a graf k otázce č. 16: současné nastavení systému vzdělávání (kreditní systém) mi

	absolutní četnost	relativní četnost
neuvedeno	4	3%
vyhovuje	38	26%
spíše vyhovuje	33	23%
spíše nevyhovuje	43	29%
nevyhovuje	28	19%

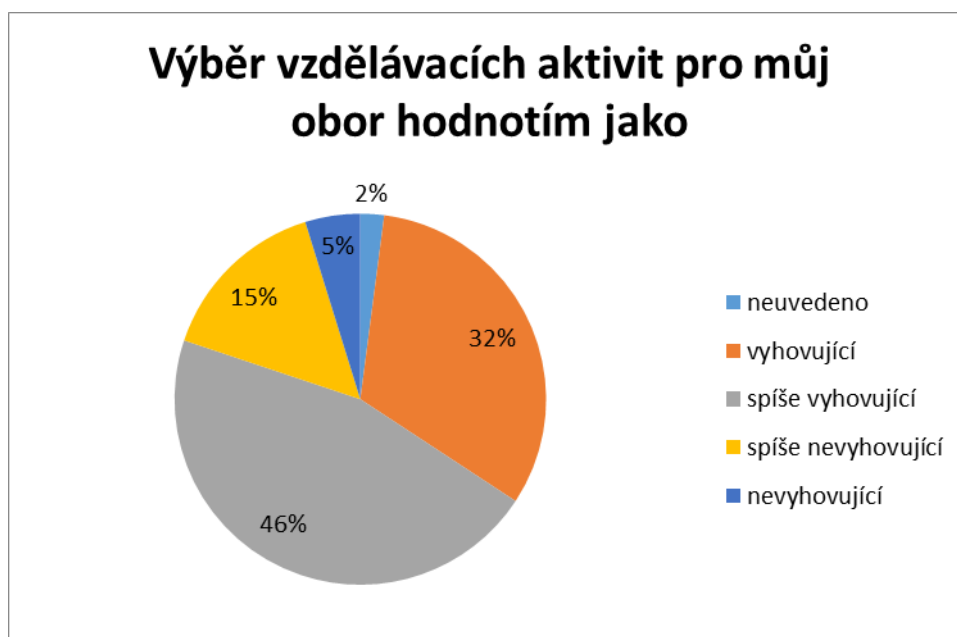
Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Současný systém vzdělávání je složitý. Rozděluje zdravotníky přibližně na dvě srovnatelné části. Ze 146 respondentů odpovědělo, že současný systém vzdělávání 26% (38) vyhovuje a 23% (33) spíše vyhovuje, 29% (43) spíše nevyhovuje a 19% (28) nevyhovuje, 3% (4) neodpovědělo.

Tabulka a graf k otázce č. 17: výběr vzdělávacích aktivit pro můj obor hodnotím jako

	absolutní četnost	relativní četnost
neuvedeno	3	2%
vyhovující	47	32%
spíše vyhovující	67	46%
spíše nevyhovující	22	15%
nevyhovující	7	5%

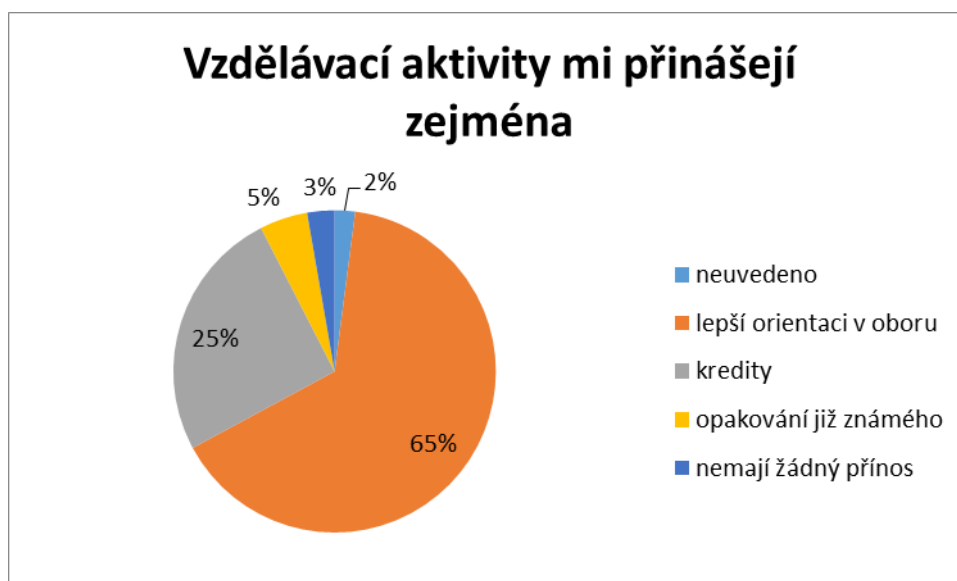
Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Možnost výběru vzdělávacích aktivit však zdravotníci hodnotí převážně kladně. Vzdělávací instituce zařazují aktuální témata a to se odráží na spokojenosti při výběru akcí. Ze 146 respondentů odpovědělo, že současný výběr 32% (47) vyhovuje a 46% (67) spíše vyhovuje, naopak 15% (22) spíše nevyhovuje a 5% (7) nevyhovuje, 2% (3) neodpovědělo.

Tabulka a graf k otázce č. 18: vzdělávací aktivity mi přinášejí zejména

	absolutní četnost	relativní četnost
neuvedeno	3	2%
lepší orientaci v oboru	95	65%
kredity	37	25%
opakování již známého	7	5%
nemají žádný přínos	4	3%

Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Současný systém vzdělávání je přínosný zejména pro orientaci v oboru u 65%. Kredity řeší jen čtvrtina respondentů. Ze 146 respondentů odpovědělo, že vzdělávací aktivity jim zejména přinášejí 65% (95) lepší orientaci v oboru, 25% (37) kredity, 5% (7) opakování již známého a jen pro 3% (4) nemají žádný přínos, 2% (3) neodpovědělo.

Tabulka a graf k otázce č. 19: zvláštní odbornou způsobilost získám

	absolutní četnost	relativní četnost
neuvedeno	10	7%
atestací v oboru	32	22%
absolvováním odborného kurzu	39	27%
absolvováním certifikovaného kurzu	43	29%
absolvováním VŠ	10	7%
není možno v mé profesi získat	5	3%
jinak	7	5%

Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Zvláštní odborná způsobilost se získává absolvováním certifikovaného nebo odborného kurzu. Ze 146 respondentů odpovědělo, že zvláštní odbornou způsobilost získá absolvováním 29% (43) certifikovaného kurzu, 27% (39) odborného kurzu, 22% (32) atestací v oboru, 7% (10) VŠ, 5% (7) jinak, 3% (5) není možno v mém oboru získat (z našeho vzorku u sanitářů) 7% (10) neodpovědělo.

Tabulka a graf k otázce č. 20: specializovanou způsobilost získám

	absolutní četnost	relativní četnost
neuvedeno	9	6%
atestací v oboru	76	52%
absolvováním odborného kurzu	11	8%
absolvováním certifikovaného kurzu	32	22%
absolvováním VŠ	8	6%
není možno v mé profesi získat	5	3%
jinak	5	3%

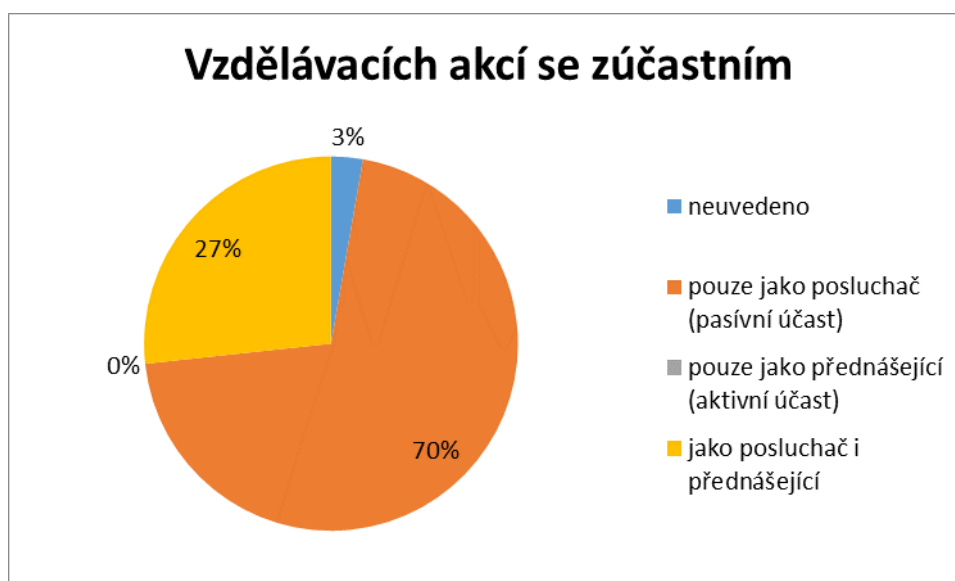
Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Specializovaná způsobilost se získávala absolvováním specializačního studia. Po zavedení vysokoškolského vzdělávání pro nelékařské profese se nově získává také absolvováním magisterského studia. Ze 146 respondentů odpovědělo 52% (76) atestací v oboru, 22% (32) absolvováním certifikovaného kurzu, 8% (11) absolvováním odborného kurzu, 6% (8) absolvováním VŠ, 3% (5) shodně jinak nebo není možno v mé profesi získat a 6% (9) neodpovědělo.

Tabulka a graf k otázce č. 21: vzdělávacích akcí se účastním

	absolutní četnost	relativní četnost
neuveдено	4	3%
pouze jako posluchač (pasivní účast)	103	71%
pouze jako přednášející (aktivní účast)	0	0%
jako posluchač i přednášející	39	27%

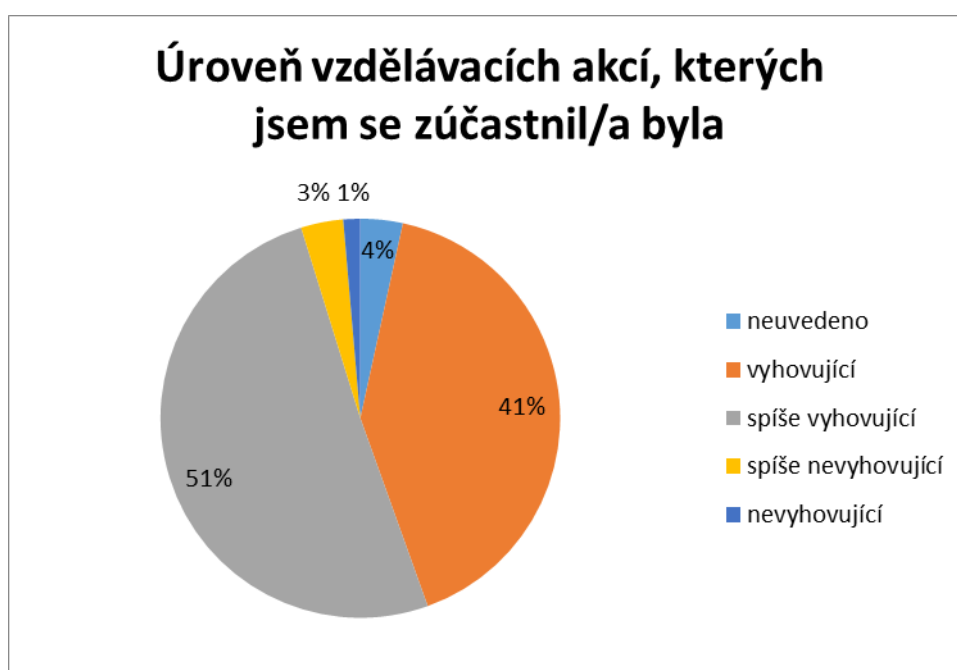
Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

Vzdělávacích akcí se 70% většina účastní pouze pasivně. Ze 146 respondentů odpovědělo, že vzdělávacích akcí se účastní 70% (103) pouze pasivně, 27% (39) pasivně i aktivně a 3% (4) neodpovědělo.

Tabulka a graf k otázce č. 22: úroveň vzdělávacích akcí, kterých jsem se zúčastnil/a byla

	absolutní četnost	relativní četnost
neuvedeno	5	4%
vyhovující	60	41%
spíše vyhovující	74	51%
spíše nevyhovující	5	3%
nevyhovující	2	1%

Zdroj: Vlastní šetření

Komentář:

S úrovní vzdělávacích akcí je drtivá většina 92% respondentů spokojena. Svědčí to o kvalitní výuce, přínosné pro i praxi. Ze 146 respondentů odpovědělo, že současný systém vzdělávání 41% (60) vyhovuje a 51% (74) spíše vyhovuje, 3% (5) spíše nevyhovuje a 1% (2) nevyhovuje, 4% (5) neodpovědělo.

3 SHRnutí

Na základě informací získaných z dotazníku si lze udělat představu o tom, jak tlak na celoživotní vzdělávání a posouvání kvalifikačního vzdělávání nelékařů ze středních na vysoké školy, se čím dál víc projevuje na současných pracovnících ve zdravotnictví. Ovlivňuje to jejich přístup ke vzdělávacím aktivitám a snahu udržet krok s rozvojem jednotlivých oborů. Uvědomují si svou zodpovědnost.

Hypotézy

1. V současnosti je více zdravotníků pracujících v nelékařských oborech se středoškolským vzděláním než s vysokoškolským vzděláním.

Tato hypotéza se potvrdila. 68% středoškolsky vzdělaných pracovníků nelékařských profesí zatím převyšuje 39% vysokoškolsky vzdělaných pracovníků nelékařů. V následujících letech by se však situace mohla obrátit, jelikož pro mnoho oborů bylo vzdělávání přesunuto ze středních škol na vysoké školy a jiným způsobem již kvalifikaci ve vybraném oboru nebude možno získat.

2. Nelékaři se účastní vzdělávacích akcí zejména z důvodu lepší orientace v oboru než z důvodu nutnosti „sbírání kreditů“.

Tato hypotéza se potvrdila. Vzdělávací akce přinášejí nelékařům v 65% lepší orientaci v oboru. Pouze 25% absolvuje vzdělávací akce z důvodů nasbírání povinných 40 kreditů.

3. Nelékaři dávají přednost krátkým vzdělávacím aktivitám než dlouhodobým kurzům.

Tato hypotéza se potvrdila. Krátkým (maximálně několikadenním) vzdělávacím aktivitám dává přednost 83% na rozdíl od kurzů, kterým dává přednost pouhých 13% nelékařů.

ZÁVĚR

České zdravotnictví se v poslední době v mnohém změnilo a stále se mění. Jde o jeden z rychle se rozvíjejících oborů. Objevují se nové léky, léčebné postupy nebo metodiky. Také technické vybavení jednotlivých oddělení se dynamicky rozšiřuje. Přístroje jsou stále více v popředí. To však klade větší nároky na obsluhující zdravotnický personál. Vše se odráží v požadavcích na celoživotní vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví lékařských i nelékařských profesí. Lékaři mají velké zastání v Lékařské komoře. Nelékaři zatím takové zastání nikde nenacházejí. Přístupují však zodpovědně ke své profesi. Většina zdravotnických pracovníků nelékařských profesí si upevňuje a rozšiřuje své znalosti a dovednosti ve vybraném oboru. Absolvují různé semináře, školení, kurzy. Významná je i skupina nelékařů, kteří si zvyšují svou kvalifikaci studiem na vysokých školách. S často se měnící legislativou však zdravotníci ztrácejí celkovou orientaci v názvosloví. Nejčastěji se zaměřuje odborný kurz s certifikovaným kurzem.

Velkým problémem začíná být rovněž financování vzdělávacích akcí. Výrazné rozdíly v cenách vzdělávacích akcí pro různé nelékařské obory se stávají překážkou některých skupin, absolvovat vybraný kurz v rámci samofinancování. V nedávné době si mnoho zdravotníků nelékařů financovalo specializační studium samo. Cena se však pohybovala v řádech několika tisíců maximálně desetitisíců. V dnešní době však takové specializační studium přesahuje sto tisíc. Pro mnoho zaměstnanců bývá jediné řešení financování specializačního studia zaměstnavatelem nebo získáním rezidenčního místa, které dotuje Ministerstvo zdravotnictví ČR. Rezidenčních míst není mnoho. Pro rok 2015 se v rámci 41 nelékařských profesí vypsalo jen pro 15 vybraných oborů 391 míst s celkovou dotací necelých 40 milionů korun.¹⁵

Proto se tato práce zabývá problematikou celoživotního vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví v nelékařských profesích.

Teoretická část práce je zaměřena na současný systém vzdělávání. Mění se zákonné normy však přinášejí nepřehlednost.

¹⁵ Příloha č. 2 počet rezidenčních míst 2015 – nelékařské obory,
http://www.mzcr.cz/odbornik/dokumenty/metodika-pro-zadatele-o-dotaci-ze-statniho-rozpoctu-na-rezidencni-misto-pro-rok-_9921_3.html

Praktická část se zabývá zkušenostmi, zvládnutím názvosloví a přístupem zdravotníků nelékařů k zákonným povinnostem celoživotního vzdělávání v rámci vybrané profese. Z průzkumu vyplývá, že chuť do vzdělávání zdravotníků nelékařských profesí v rámci celoživotního vzdělávání neschází. Problémem může být nepřehledná a často se měnící legislativa a zejména problém financování. V neposlední řadě může bránit i nutnost zajištění provozu, které neumožní uvolňování pracovníků na dlouhodobé kurzy. To by mohlo být důvodem, proč tolik nelékařů dává přednost krátkodobým akcím od dvouhodinových seminářů po několikadenní akce. Dlouhodobý kurz se v mnoha případech stává nedostupný.

Přes veškeré problémy mají zdravotníci snahu pracovat na svém profesním růstu a vzdělávají se v rámci svých časových a finančních možností.

SEZNAM ZKRATEK

CV – Centrum pro vzdělávání

ČAE – Česká asociace ergoterapeutů

ČAS – Česká asociace sester

ILF – Institut pro další vzdělávání lékařů a farmaceutů

IPVZ – Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví

JOP – jiný odborný pracovník ve zdravotnictví

KÚNZ – Krajský ústav národního zdraví

MZ ČR – Ministerstvo zdravotnictví České republiky

NCO NZO – Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů

TN – Thomayerova nemocnice

ÚDL – Ústav pro doškolení lékařů

UNIFY ČR – Unie fyzioterapeutů

LEGISLATIVNÍ NORMY

<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

Zákon 96/2004 Sb. o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti

Vyhláška č. 339/2008 Sb., novelizuje zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získání a uznání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních). Sbírka zákonů, 2008, částka 109, s. 1452-1479.

Vyhláška č. 424/2004 Sb., kterou se stanoví činnosti zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků. Sbírka zákonů, 2004, částka 139, s. 8096-8140.

Vyhláška č. 4/2010 Sb., kterou se stanoví kreditní systém pro vydání osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez přímého vedení nebo odborného dohledu zdravotnických pracovníků. Sbírka zákonů, 2010, částka 1, s. 11-12.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ARMSTRONG, M. *Řízení lidských zdrojů*. Praha: Grada, 2005. ISBN 978-80-247-0469-2.

BENEŠ, M. *Andragogika*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2580-2.

GLADKIJ, I. *Management ve zdravotnictví*. Praha: Computer Press, 2003. ISBN 978-80-7172-841-1.

GLADKIJ, I., HEGER, L., STRNAD, L. *Kvalita zdravotní péče a metody jejího soustavného zlepšování*. Brno: IDVPZ, 1999. ISBN 978-80-7013-272-8.

MUNZAROVÁ, M. *Zdravotnická etika od A do Z*. Praha: Grada, 2005. ISBN 978-80-247-1024-2.

NAVRÁTIL, S. a MATTIOLI, J. *Vyučování, učení a kvalita vzdělávání pro 21. století*. Praha: UJAK, 2013. ISBN 978-80-7452-034-1.

PRUDIL, L. *Základy právní odpovědnosti ve zdravotnictví*. 4. dopl. vyd. Brno: NCO NZO, 2006. ISBN 978-80-7013-433-X.

PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*, 3.upr. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 978-80-7367-047-X.

PRŮCHA, J. *Pedagogická encyklopedie*, 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

PRŮCHA, J. *Srovnávací pedagogika*, 2. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0191-5.

VETEŠKA, J. a VACÍNOVÁ, T. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých – andragogika na prahu 21. století*, 1. vyd. Praha: UJAK, 2011. ISBN 978-80-7452-012-9.

VETEŠKA, J. *Kompetence ve vzdělávání dospělých – pedagogické, andragogické a sociální aspekty*, 1. vyd. Praha: UJAK, 2010. ISBN 978-80-86723-98-3.

ELEKTRONICKÁ MÉDIA

<http://www.mpsv.cz/cs/>

<http://www.mzcr.cz/>

<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

<http://zdravi.e15.cz/clanek/sestra/mala-novela-zakona-c-96-2004-sb-460336>

KUČERA, R. & daughter, *Slovník cizích slov*. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>

MZ ČR. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/Odbornik/dokumenty/nove-vzdelavaci-programy-specializacniho-vzdelavani-pro-nelekarske-zdravotnicke-pracovniky-dle-narizeni-vlady-c-sb_4225_941_3.html

Národní vzdělávací fond, *Memorandum o celoživotním učení* (Pracovní materiál Evropské komise) dostupné z: <http://old.nvf.cz/archiv/memorandum/index.htm>

Wikipedie. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana

SEZNAM TABULEK a GRAFŮ

Seznam tabulek a grafů

Tabulka a graf k otázce č. 1: pohlaví	34
Tabulka a graf k otázce č. 2: věk	35
Tabulka a graf k otázce č. 3: nejvyšší dosažené vzdělání v oboru	36
Tabulka a graf k otázce č. 4: nejvyšší dosažené vzdělání mimo obor	37
Tabulka a graf k otázce č. 5: s registrací	38
Tabulka a graf k otázce č. 6: délka praxe	39
Tabulka a graf k otázce č. 7: pracovní zařazení.....	40
Tabulka a graf k otázce č. 8: pracujete převážně v	41
Tabulka a graf k otázce č. 9: pracujete (jste zaměstnán/a)	42
Tabulka a graf k otázce č. 10: informace o vzdělávacích akcích získáváte	43
Tabulka a graf k otázce č. 11: právní předpis	44
Tabulka a graf k otázce č. 12: vzdělávací akci si vybírám.....	45
Tabulka a graf k otázce č. 13: dávám přednost akci	46
Tabulka a graf k otázce č. 14: většina vzdělávacích akcí, kterých se účastním, je hrazena	47
Tabulka a graf k otázce č. 15: dlouhodobý kurz bych si uhradil/a do výše	48
Tabulka a graf k otázce č. 16: současné nastavení systému vzdělávání	49
Tabulka a graf k otázce č. 17: výběr vzdělávacích aktivit pro můj obor	50
Tabulka a graf k otázce č. 18: vzdělávací aktivity mi přinášejí	51
Tabulka a graf k otázce č. 19: zvláštní odbornou způsobilost získám	52
Tabulka a graf k otázce č. 20: specializovanou způsobilost získám.....	53
Tabulka a graf k otázce č. 21: vzdělávacích akcí se účastním.....	54
Tabulka a graf k otázce č. 22: úroveň vzdělávacích akcí	55

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník	I
Příloha B – Rezidenční místa 2015 – nelékařské obory.....	II

PŘÍLOHY

Příloha A – Dotazník

Vážená paní, vážený pane,

dovoluji si vás požádat o vyplnění níže uvedeného dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce na téma Systém celoživotního vzdělávání nelékařského personálu, kterou píšete na Univerzitě Jana Amose Komenského Praha.

Dotazník je anonymní a jeho vyplnění Vám zabere maximálně 10 minut. V odpovědi prosím zakroužkujte vždy jen jednu možnost. S výsledky dotazníkového šetření je možné se seznámit po obhajobě mé bakalářské práce v knihovně Univerzity Jana Amose Komenského.

Dotazník

1. Pohlaví

- a. žena
- b. muž

2. Věk

- a. do 25 let
- b. 26 – 35 let
- c. 36 – 45 let
- d. 46 – 55 let
- e. nad 55 let

3. Nejvyšší dosažené vzdělání v oboru zdravotnictví

- a. nižší než SŠ
- b. SŠ
- c. VOŠ
- d. VŠ (Bc.)
- e. VŠ (Mgr.)

4. Nejvyšší dosažené vzdělání mimo obor zdravotnictví (např. pedagogika, andragogika...)

- a. nižší než SŠ
- b. SŠ
- c. VOŠ
- d. VŠ (Bc.)
- e. VŠ (Mgr.)

5. S registrací

- a. ano
- b. ne

6. Délka praxe

- a. do 1 roku (absolvent)
- b. 1 – 5 let
- c. 6 – 10 let
- d. 11 – 20 let
- e. 21 – 30 let
- f. nad 30 let

7. Pracovní zařazení

- a. zdravotní sestra
- b. porodní asistentka
- c. fyzioterapeut
- d. ergoterapeut
- e. nutriční terapeut
- f. klinický psycholog
- g. logoped
- h. laborant
- i. sanitář
- j. ošetřovatel
- k. jiné (uveďte jaké).....

8. Pracujete převážně v

- a. ambulantní části
- b. lůžkové části
- c. intenzivní péči
- d. laboratoři
- e. jiné

9. Pracujete (jste zaměstnán/a)

- a. v soukromém zdravotnickém zařízení
- b. ve státním zdravotnickém zařízení
- c. ve zdravotnickém zařízení krajském, městském, obecním
- d. jako OSVČ na ŽL
- e. jsem na MD
- f. jiné (specifikujte)

10. Informace o vzdělávacích akcích získáváte převážně:

- a. v zaměstnání (intranet, nadřízený, kolega atp.)
- b. v rámci profesní organizace
- c. na internetu
- d. v odborném tisku
- e. nezajímám se o vzdělávací akce
- f. jinak (uveďte jak).....

11. Právní předpis (zákon, vyhláška, metodika) upravující celoživotní vzdělávání nelékařů je:

- a. zákon č. 20/1966 sb.
- b. zákon č. 96/2004 Sb.
- c. nařízení vlády č. 222/2010 Sb.
- d. vyhláška č. 55/2011 Sb.
- e. zákon č. 369/2011 Sb.
- f. metodický pokyn VZP verze 6.2

12. Vzdělávací akcí si vybírám převážně podle:

- a. zajímavosti tématu
- b. kreditního ohodnocení
- c. dostupnosti (místa konání)
- d. časové náročnosti (hodinová dotace)
- e. ceny

13. Dávám přednost:

- a. krátkému semináři, přednášce
- b. celodennímu semináři, přednášce
- c. několikadenním akcím (konference, kongres)
- d. víkendovým vzdělávacím akcím
- e. krátkodobému kurzu
- f. dlouhodobému kurzu (min. 160 hodin)

14. Většina vzdělávacích aktivit, kterých se účastním, je hrazena:

- a. zaměstnavatelem
- b. mnou, ale max. do 500,- Kč za akci
- c. mnou, ale max. do 1000,- Kč za akci
- d. mnou a cenu neřeším
- e. jinak (uved'te jak)

15. Dlouhodobý kurz bych si uhradil/a pouze do výše:

- a. 2500,- Kč
- b. 5000,- Kč
- c. 10000,- Kč
- d. 20000,- Kč
- e. 40000,- Kč
- f. více než 40000,- Kč

16. Současné nastavení systému celoživotního vzdělávání (kreditní systém)

mi:

- a. vyhovuje
- b. spíše vyhovuje
- c. spíše nevyhovuje
- d. nevyhovuje

17. Výběr vzdělávacích aktivit pro můj obor hodnotím jako:

- a. vyhovující
- b. spíše vyhovující
- c. spíše nevyhovující
- d. nevyhovující

18. Vzdělávací aktivity mi přinášejí zejména:

- a. lepší orientaci v oboru
- b. kredity
- c. opakování již známého
- d. nemají žádný přínos

19. Zvláštní odbornou způsobilost získám:

- a. atestací v oboru
- b. absolvováním odborného kurzu
- c. absolvováním certifikovaného kurzu
- d. absolvováním VŠ
- e. není možno v mé profesi získat
- f. jinak (uveďte jak)

20. Specializovanou způsobilost získám:

- a. atestací v oboru
- b. absolvováním odborného kurzu
- c. absolvováním certifikovaného kurzu
- d. absolvováním VŠ
- e. není možno v mé profesi získat
- f. jinak (uveďte jak)

21. Vzdělávacích akcí se účastním

- a. pouze jako posluchač (pasivní účast)
- b. pouze jako přednášející (aktivní účast)
- c. jako posluchač i přednášející

22. Úroveň vzdělávacích akcí, kterých jsem se zúčastnil/a byla

- a. vyhovující
- b. spíše vyhovující
- c. spíše nevhovující
- d. nevhovující

Děkuji Vám za Váš čas věnovaný vyplnění dotazníku.

Alena Bartošová

studentka 3. ročníku UJAK obor Vzdělávání dospělých

Příloha B – Rezidenční místa pro rok 2015 – nelékařské obory¹⁶

Počet rezidenčních míst v roce 2015 - nelékařské obory					
Název oboru	Obory specializačního vzdělávání	Celková délka studia v měsících	počet rezidenčních míst 2015	Dotace na minimální délku studia (na 1 rezidenta)	Dotace na minimální délku studia u navýšeného počtu RM (na celkový počet rezidentů)
Všeobecná sestra	Intenzivní péče	24	95	120 000 Kč	11 400 000 Kč
	Intenzivní péče v pediatrii	24	20	120 000 Kč	2 400 000 Kč
	Perioperační péče	24	20	120 000 Kč	2 400 000 Kč
	Ošetřovatelská péče v pediatrii	24	20	90 000 Kč	1 800 000 Kč
	Ošetřovatelská péče v psychiatrii	24	20	90 000 Kč	1 800 000 Kč
Zdravotní laborant	Klinická hematologie a transf.sl.	24	31	90 000 Kč	2 790 000 Kč
	Histologie	24	10	90 000 Kč	900 000 Kč
	Klinická genetik	24	10	90 000 Kč	900 000 Kč
	Klinická biochemie	24	20	90 000 Kč	1 800 000 Kč
	Vyšetřovací metody v ochraně a podpoře veřejného zdraví	24	20	90 000 Kč	1 800 000 Kč
Zdravotnický záchranář	Urgentní medicína	24	25	120 000 Kč	3 000 000 Kč
Odborný pracovník v laboratorních metodách	Ochrana a podpora veřejného zdraví	24	30	90 000 Kč	2 700 000 Kč
Fyzioterapeut	Aplikovaná fyzioterapie	24	20	90 000 Kč	1 800 000 Kč
Asistent ochrany a podpory veřejného zdraví	Hygiena a epidemiologie	24	25	90 000 Kč	2 250 000 Kč
Odborný pracovník v ochraně a podpoře veřejného zdraví	Hygiena a epidemiologie	24	25	90 000 Kč	2 250 000 Kč
CELKEM	-		391		39 990 000 Kč

¹⁶ http://www.mzcr.cz/odbornik/dokumenty/metodika-pro-zadatele-o-dotaci-ze-statniho-rozpoctu-na-rezidencni-misto-pro-rok-_9921_3.html

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Alena Bartošová

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Systém celoživotního vzdělávání nelékařského personálu

Rok: 2015

Počet stran textu bez příloh: 52

Celkový počet stran příloh: 7

Počet titulů českých použitých zdrojů: 12

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 8

Počet ostatních zdrojů: 4

Vedoucí práce: PhDr. Miloš Chlad, CSc.